

CG020 Genomika

Přednáška 7

Proteinové interakce v genových regulacích

Jan Hejátko

Funkční genomika a proteomika rostlin,
Středoevropský technologický institut (CEITEC)

a

Národní centrum pro výzkum biomolekul,
Přírodovědecká fakulta,

Masarykova univerzita, Brno

hejatko@sci.muni.cz, www.ceitec.eu

M U N I
S C I

Genomika 07

▪ Zdrojová literatura

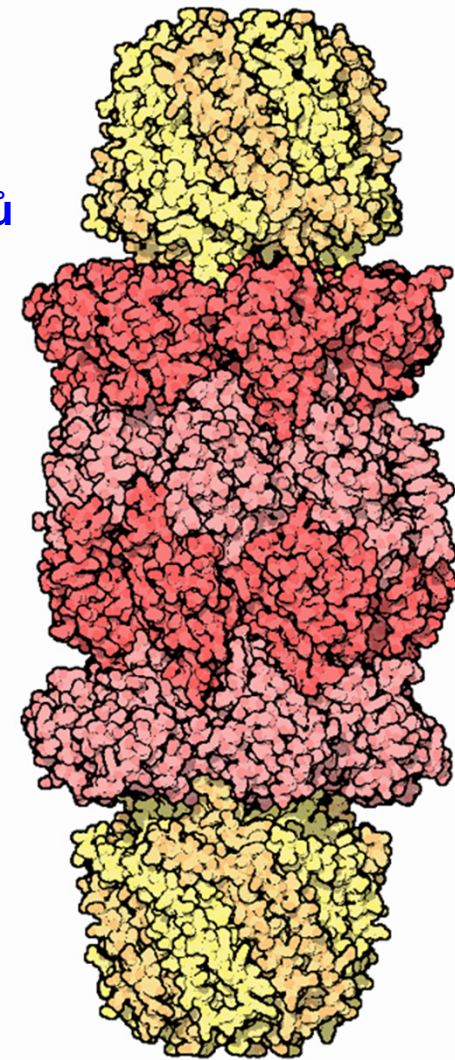
- Wilt, F.H., and Hake, S. (2004). **Principles of Developmental Biology**. (New York ; London: W. W. Norton).
- Ainger, K., Avossa, D., Morgan, F., Hill, S.J., Barry, C., Barbarese, E., and Carson, J.H. (1993). Transport and localization of exogenous myelin basic protein mRNA microinjected into oligodendrocytes. *J Cell Biol* 123, 431-441.
- Alberts, B. (1998). The cell as a collection of protein machines: preparing the next generation of molecular biologists. *Cell* 92, 291-294.
- Grefen, C., Stadele, K., Ruzicka, K., Obrdlik, P., Harter, K., and Horak, J. (2008). Subcellular localization and in vivo interactions of the Arabidopsis thaliana ethylene receptor family members. *Molecular Plant* 1, 308-320.
- Hu, C.D., and Kerppola, T.K. (2003). Simultaneous visualization of multiple protein interactions in living cells using multicolor fluorescence complementation analysis. *Nat. Biotechnol.* 21, 539-545.
- Shahbadian, K., and Chartrand, P. (2012). Control of cytoplasmic mRNA localization. *Cellular and molecular life sciences : CMLS* 69, 535-552.
- Van Leene, J., Witters, E., Inze, D., and De Jaeger, G. (2008). Boosting tandem affinity purification of plant protein complexes. *Trends Plant Sci* 13, 517-520.
- Walter, M., Chaban, C., Schutze, K., Batistic, O., Weckermann, K., Nake, C., Blazevic, D., Grefen, C., Schumacher, K., Oecking, C., Harter, K., and Kudla, J. (2004). Visualization of protein interactions in living plant cells using bimolecular fluorescence complementation. *Plant J* 40, 428-438.

Osnova

- Funkční význam specifických interakcí proteinů v regulaci genové exprese
  - Struktura chromatinu
  - Regulace transkripce
  - Lokalizace mRNA
  - Stabilita proteinů
  - Přenos signálu
- Metody analýzy proteinových interakcí *in vivo*
  - Koimunoprecipitace
  - Tandemová afinitní purifikace (TAP-tag)
  - Blízkostní značení (proximity labeling)
  - Kvasinkový dvouhybridní test (Y2H)
  - Bimolekulární fluorescenční komplementace (BiFC)
  - FLIM/FRET
  - Analýza zprostředkované membránové vazby (MeRA)

Význam interakcí proteinů

- **Funkční význam specifických interakcí proteinů**
  - Většina proteinů v buňce existuje ve formě komplexů, které mohou dále navzájem interagovat
    - **Proteazom**
      - **proteinový komplex** zodpovědný za degradaci nepotřebných proteinů v buňce

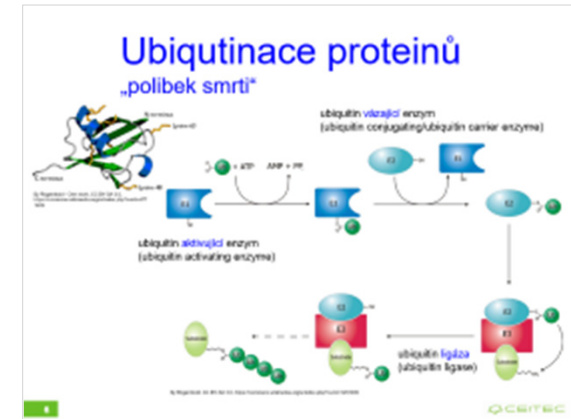

1fnt

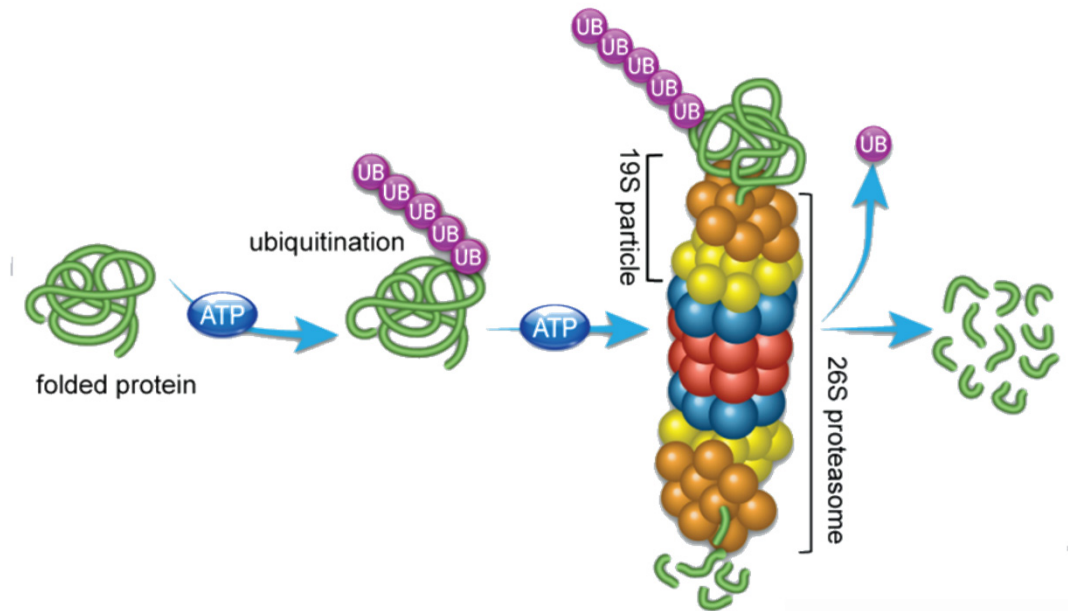
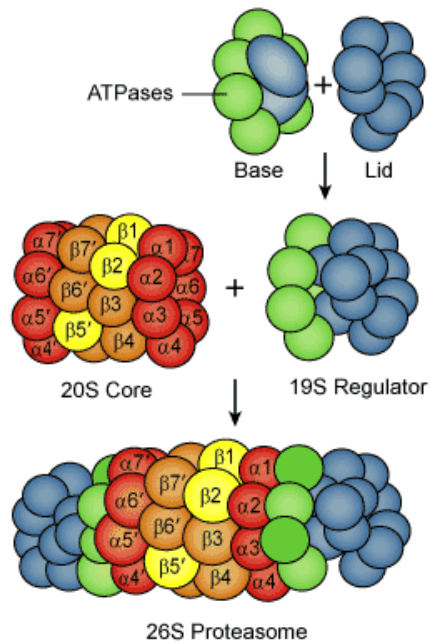
Význam interakcí proteinů

Proteazom

- Skládá se z **centrálního komplexu** označovaného jako **20S** a **regulačních částí** (19S, někdy také 11S)
- Umožňuje **cílenou degradaci** proteinů označených **specifickou značkou**, malým proteinem (76 aa) - **ubiquitem**

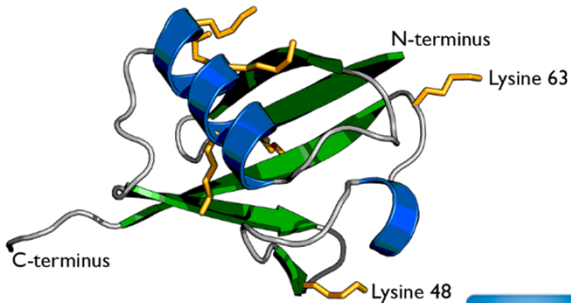

20S & 26S PROTEASOME

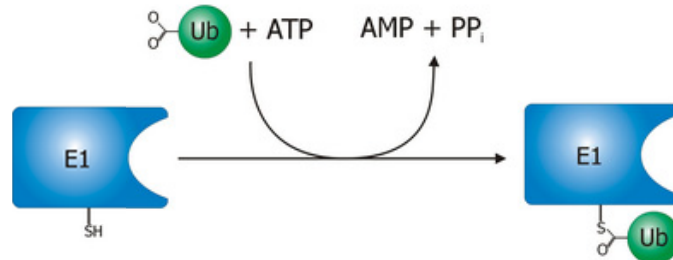

Ubiquitinace proteinů

„polibek smrti“

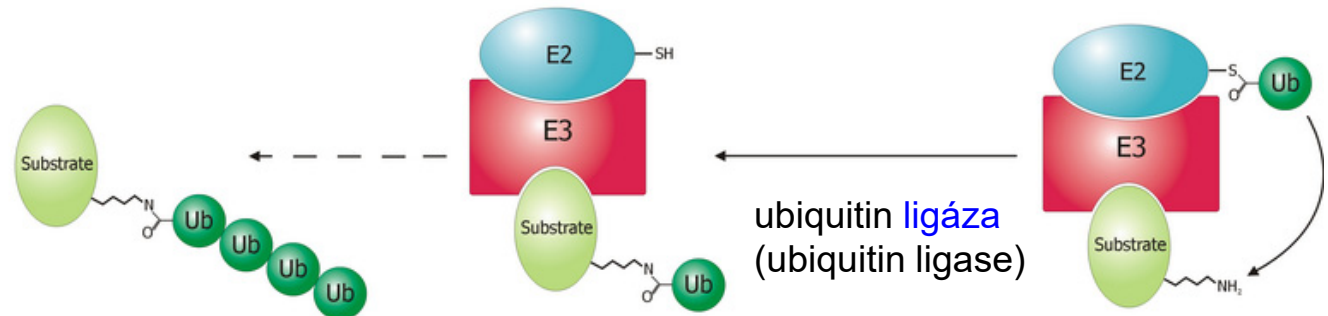
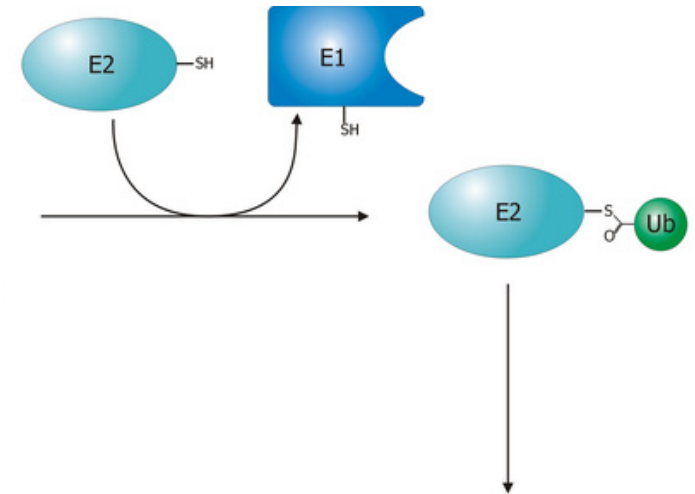

By Rogerdodd - Own work, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=4771409>

ubiquitin **aktivující** enzym
(ubiquitin activating enzyme)

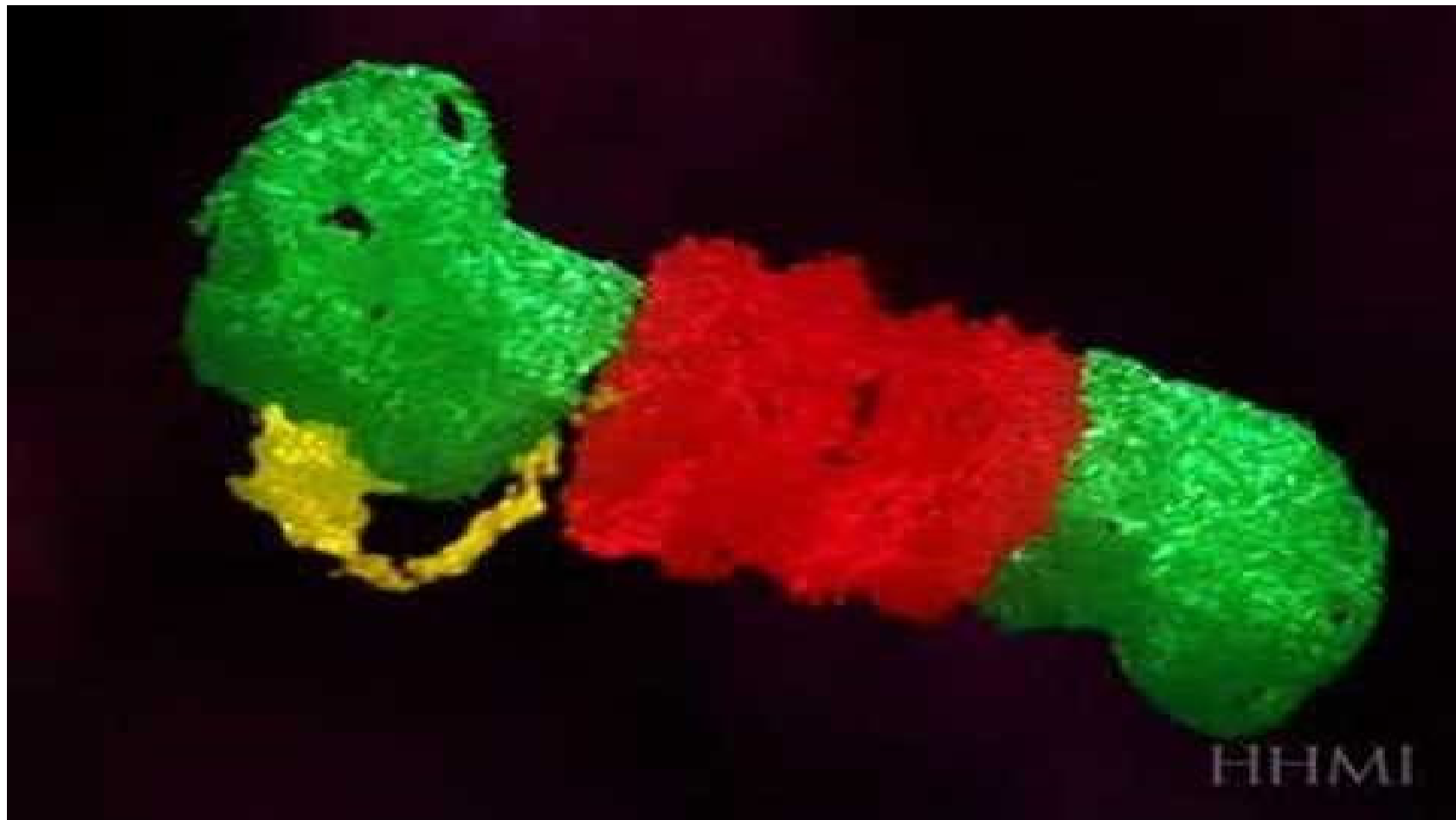
ubiquitin **vázající** enzym
(ubiquitin conjugating/ubiquitin carrier enzyme)

ubiquitin **ligáza**
(ubiquitin ligase)

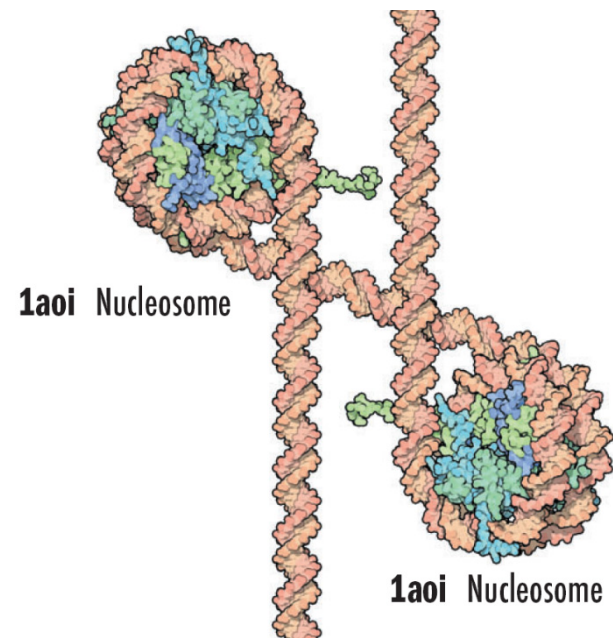
By Rogerdodd, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=1291009>

Proteasome – řízená proteolýza

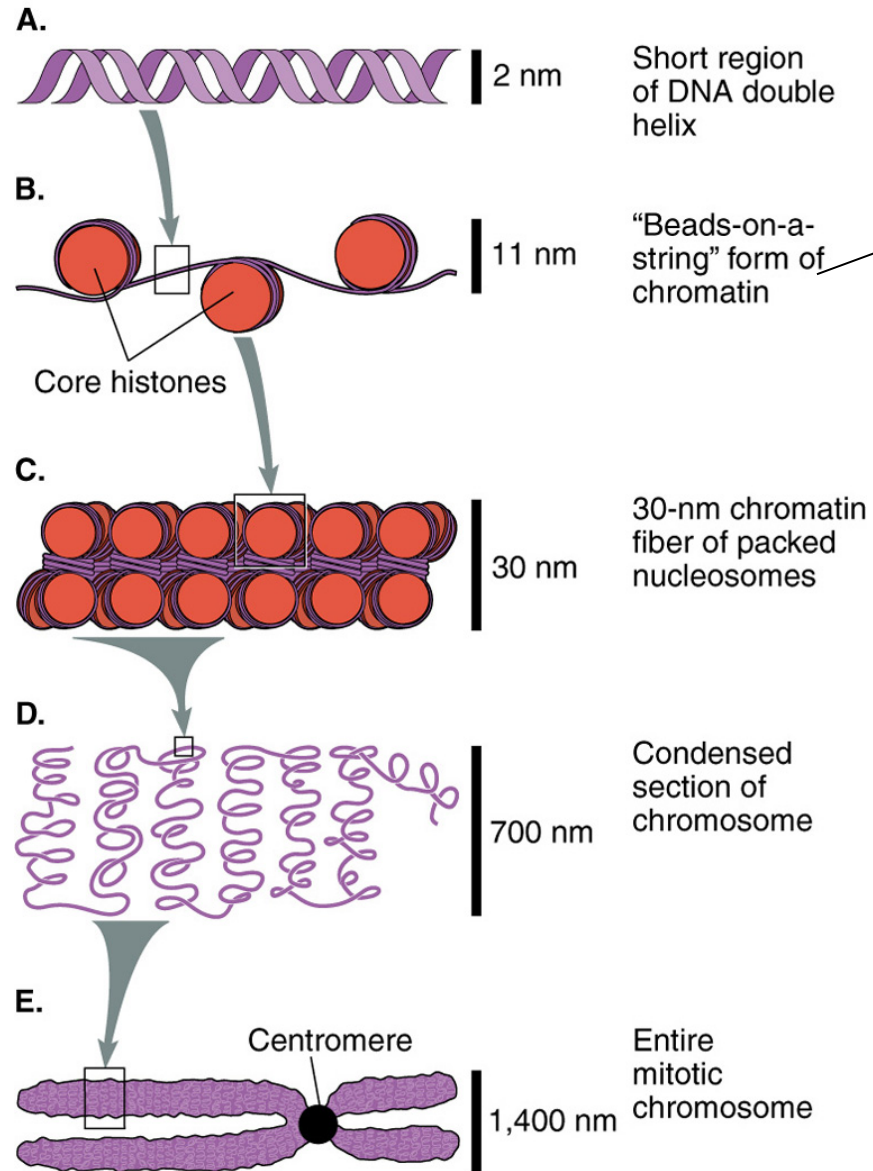

Význam PI

- Funkční význam specifických interakcí proteinů
  - Struktura chromatinu

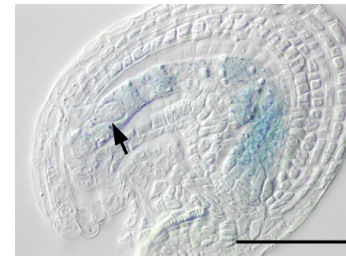
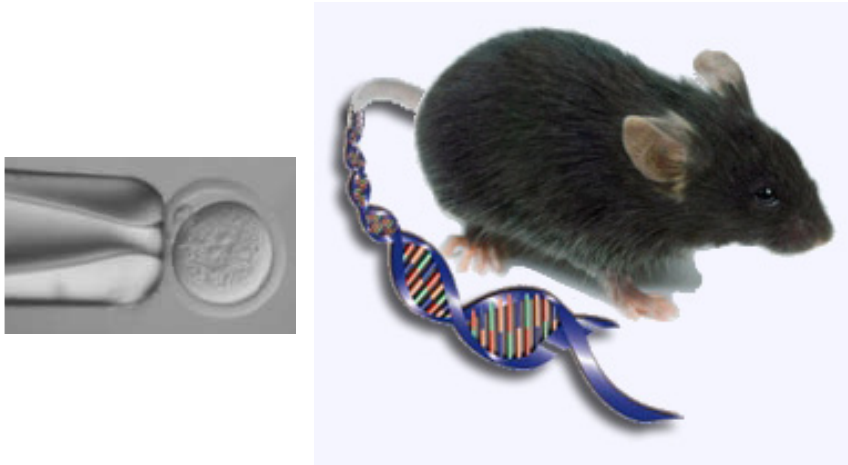

Regulation by **histone acetyl transferases** or **histone deacteylases**

DNA methylation in animals vs. in plants

methylation status

CpG

Cell-specific methylation allows maintain of tissue-specific gene expression profiles

Imprinting and “cell memory”

Mechanism of **transcriptional regulation** by **DNA methylation** mostly unknown

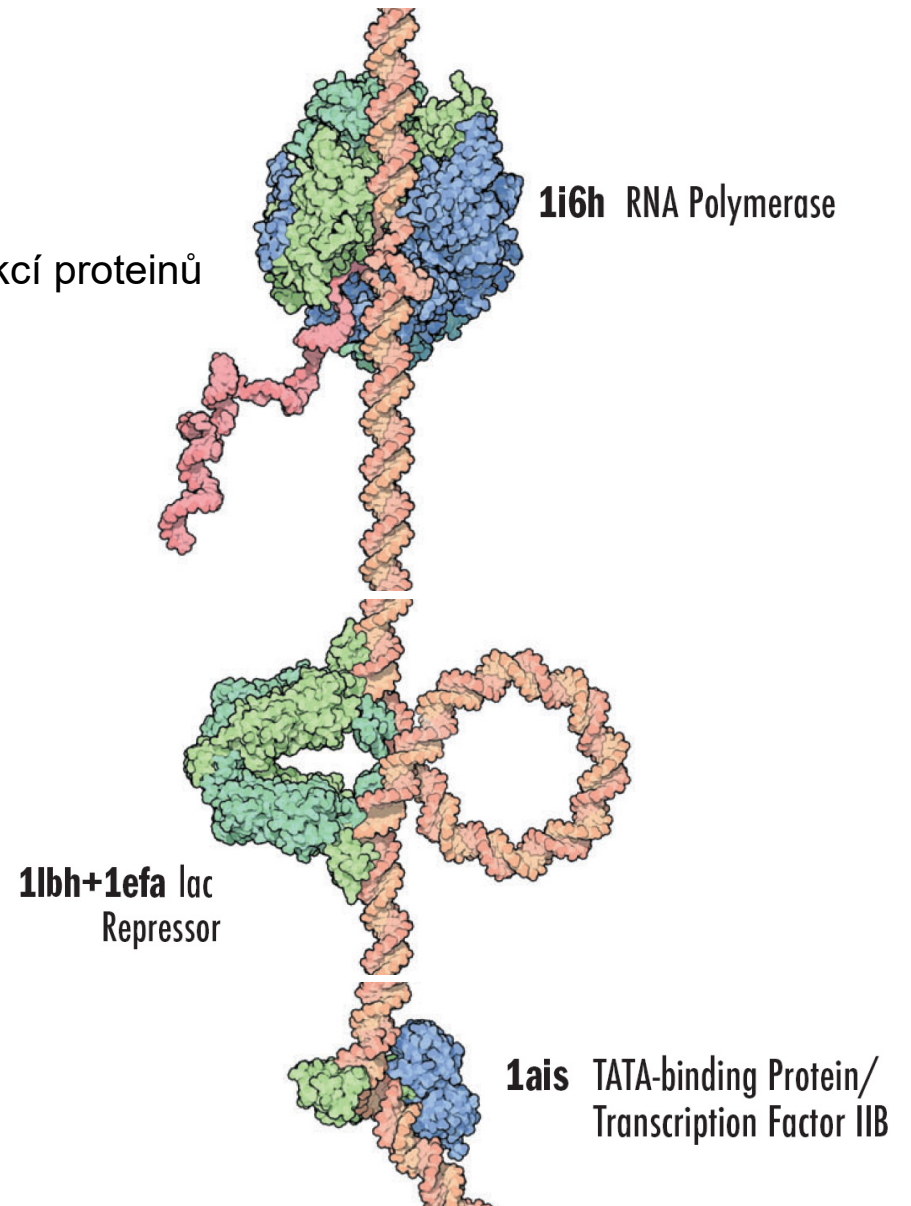
methylation status

CpG or CpNpG

CpNpNp

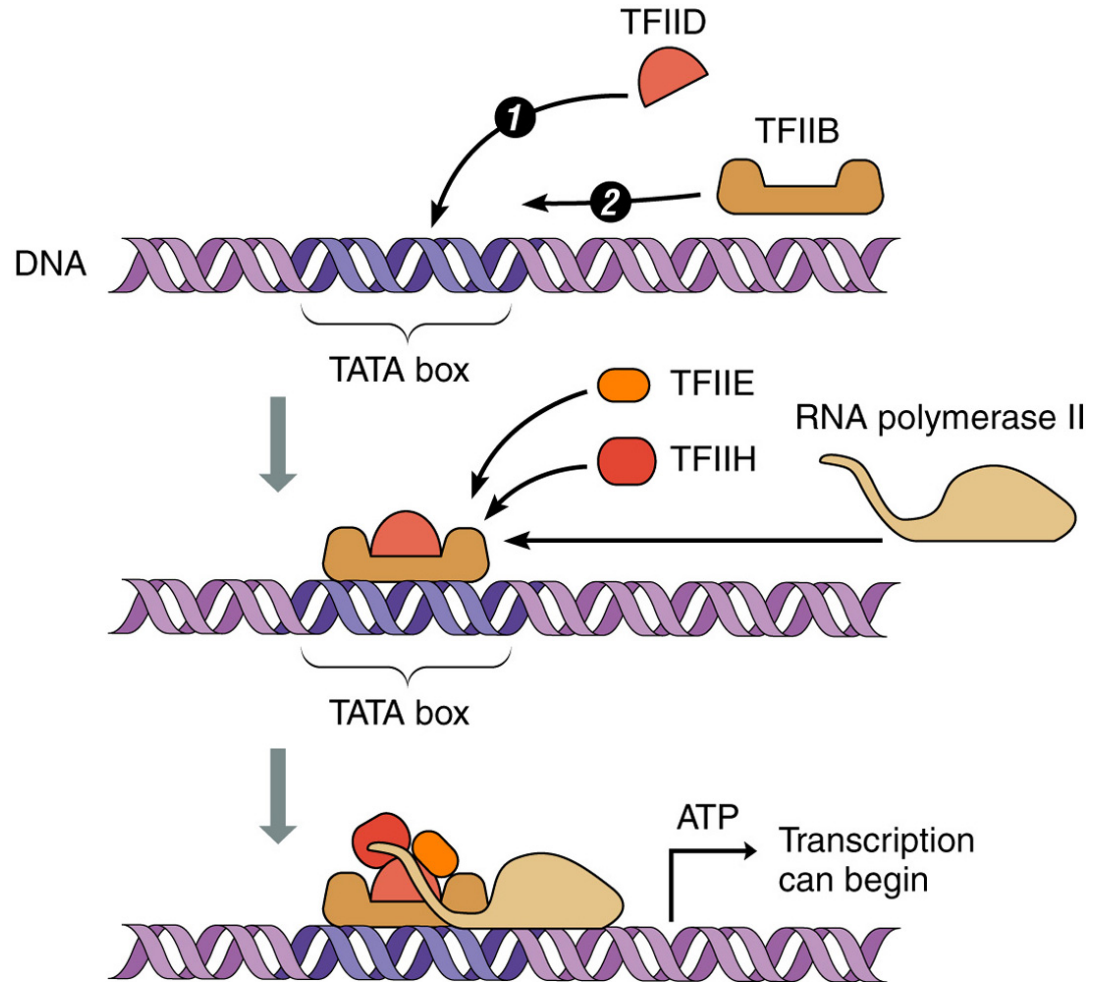
Význam PI

- Funkční význam specifických interakcí proteinů
  - Struktura chromatinu
  - Regulace transkripce

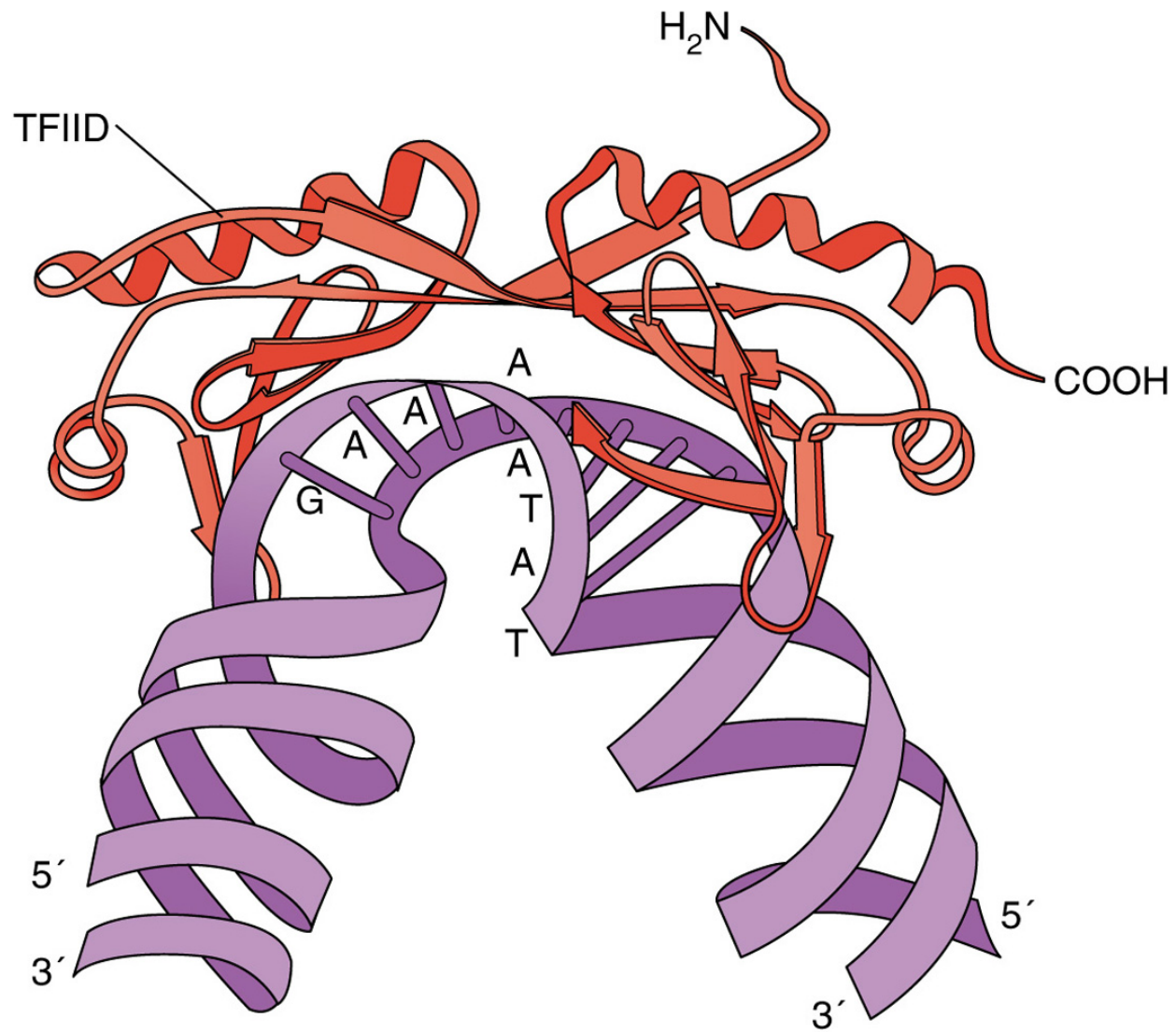

Iniciace Transkripce

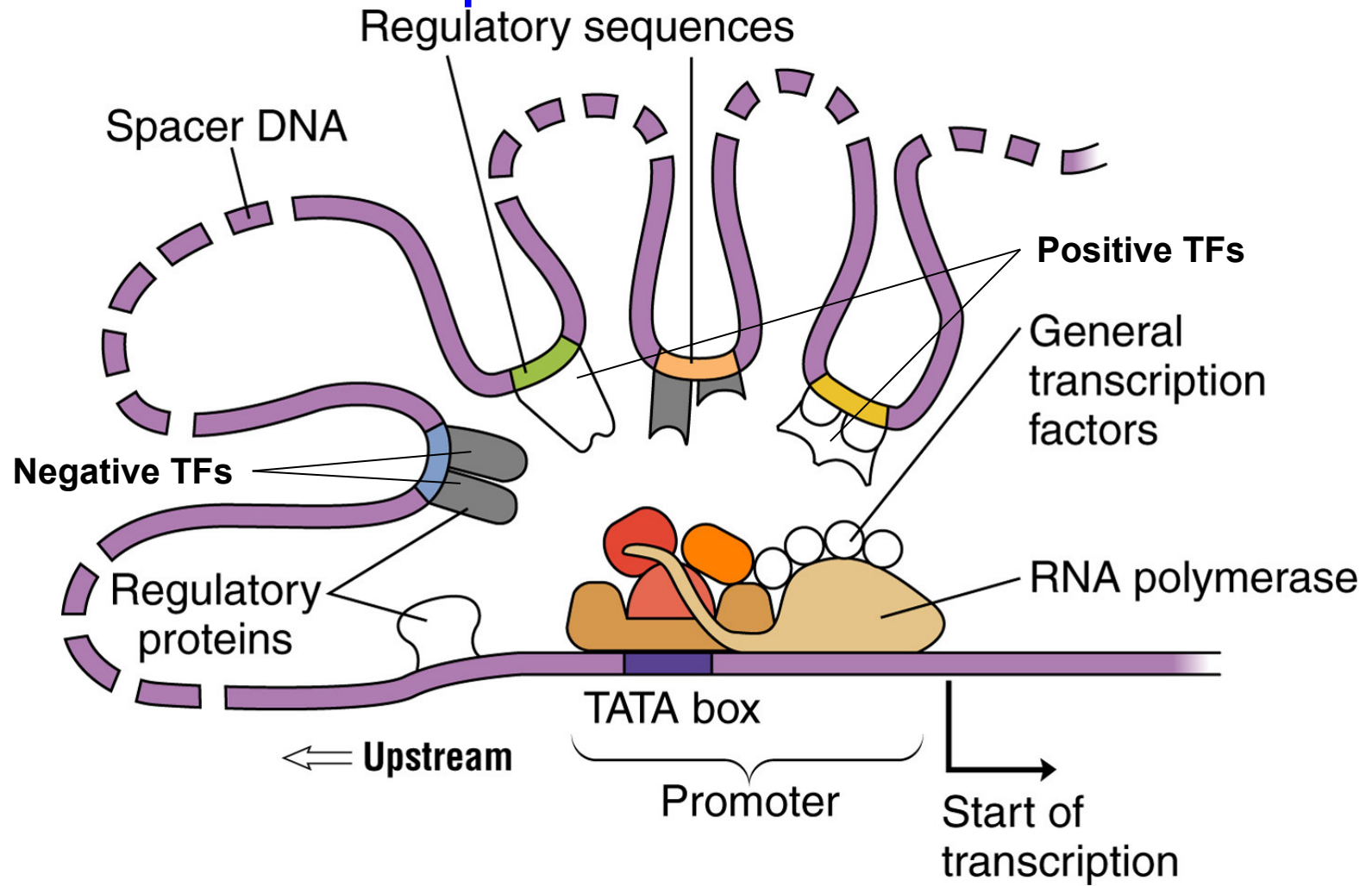
A.

B.

Iniciace Transkripce

Transcriční regulace prostřednictvím TAFs

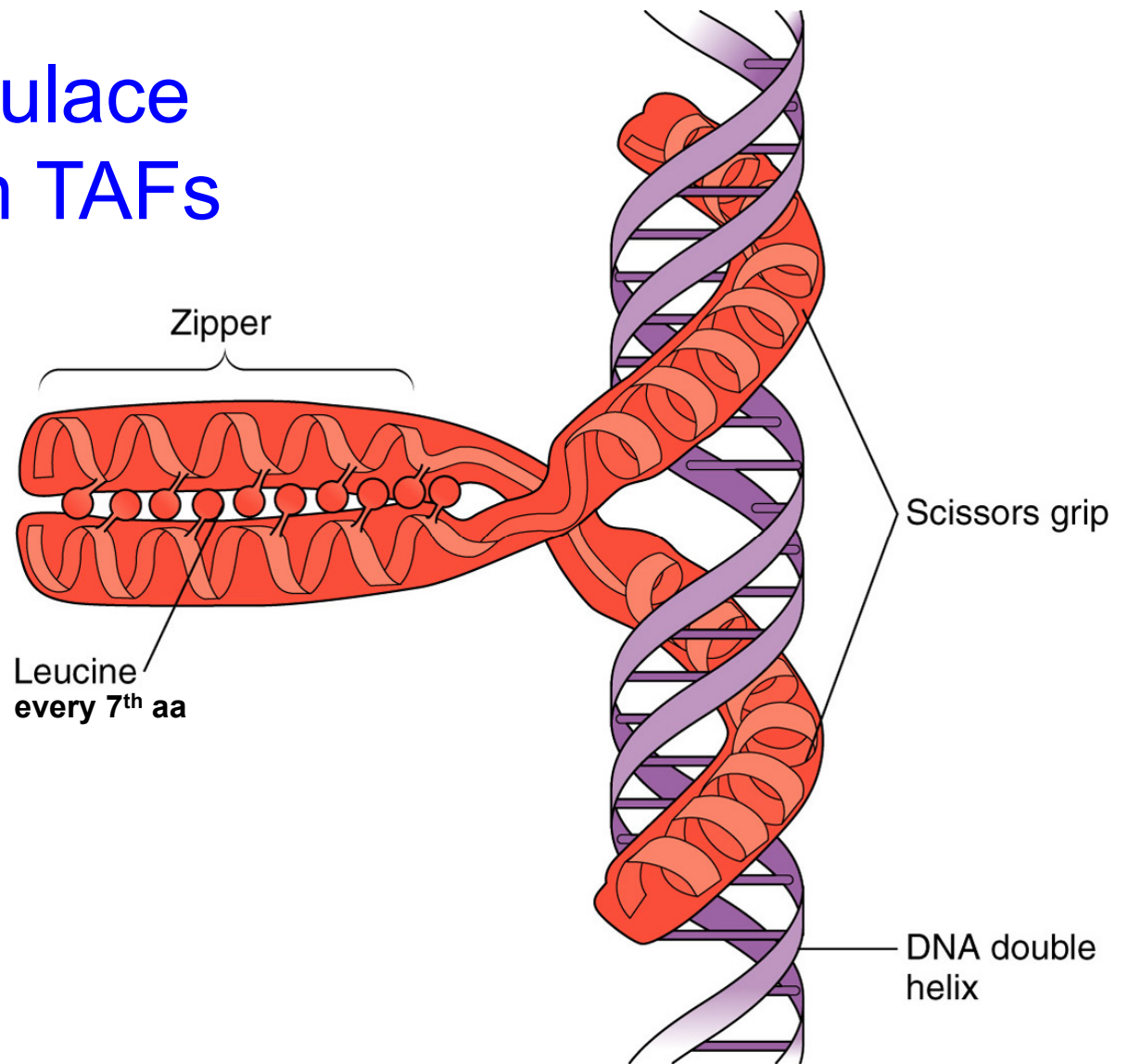
Signal recognition

Dimerization

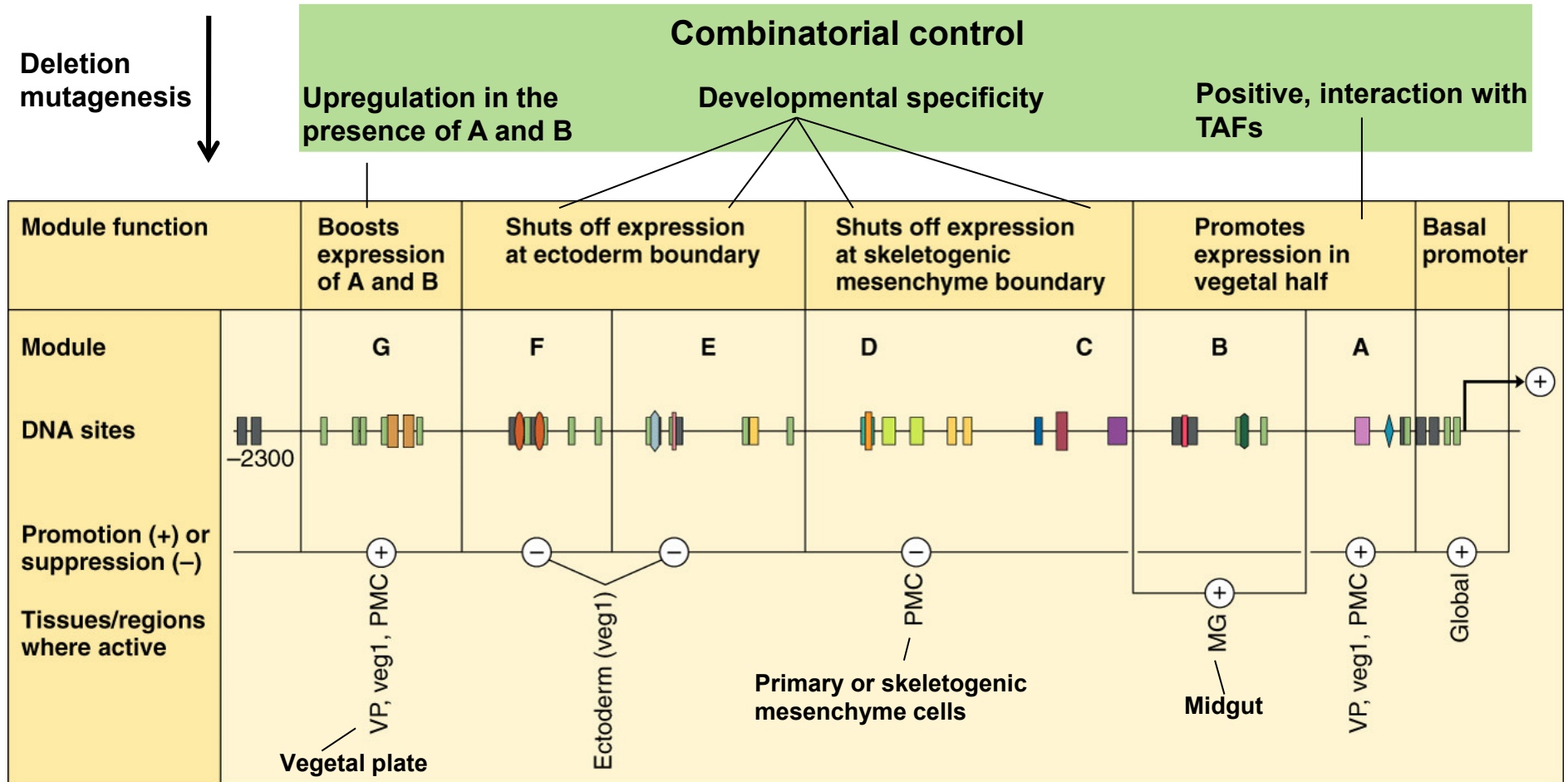

DNA binding and transcription activation

Multifaktoriální kontrola promotorů

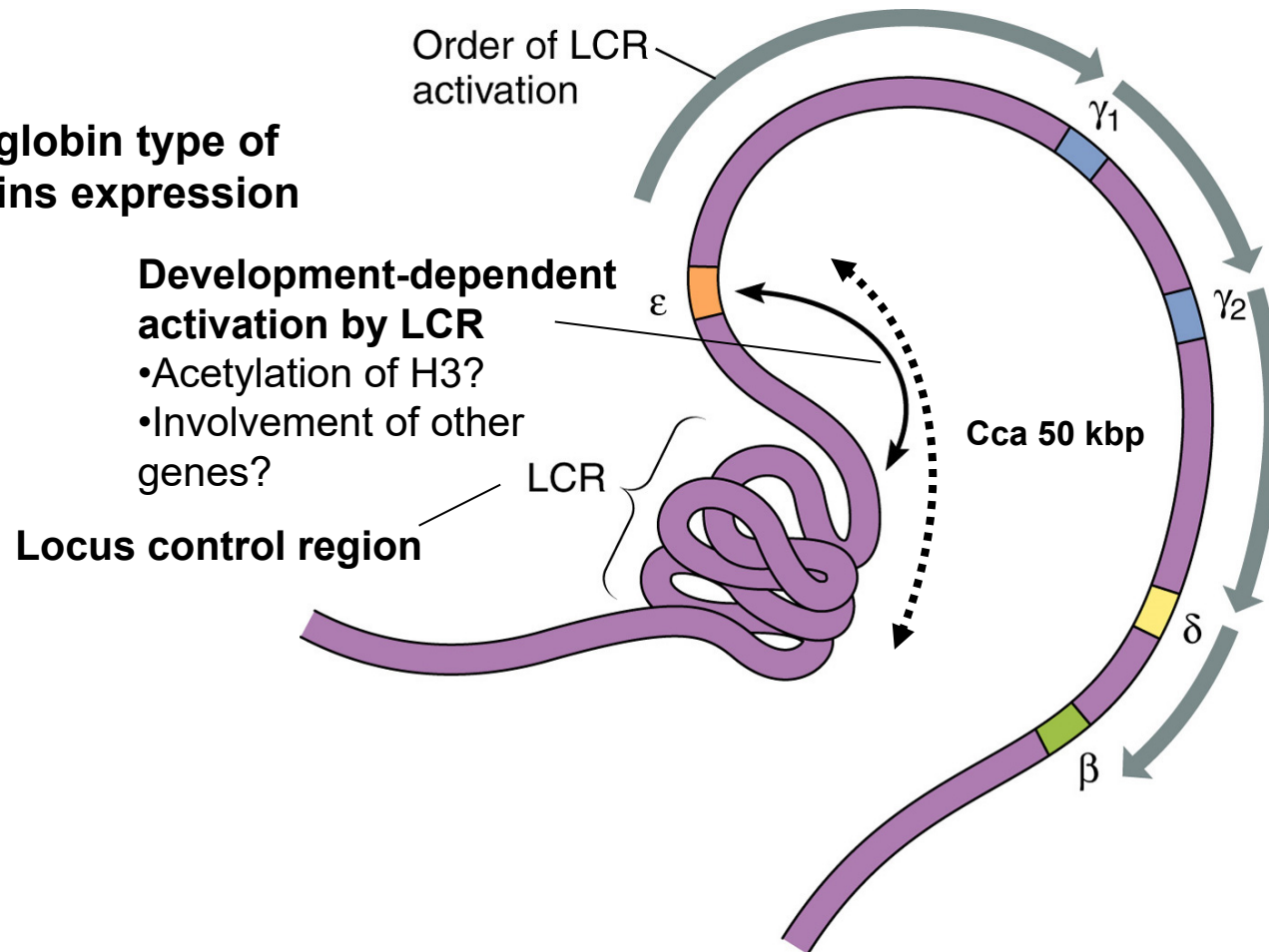
ProENDO16:REPORTER (sea urchin)

Multifaktoriální kontrola promotorů

Regulation of β -globin type of hemoglobin chains expression

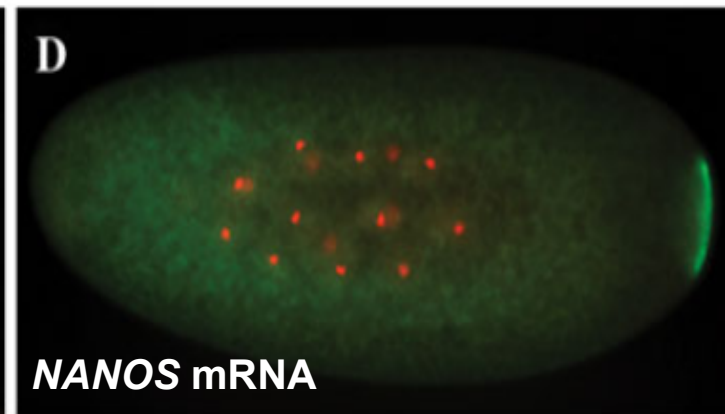
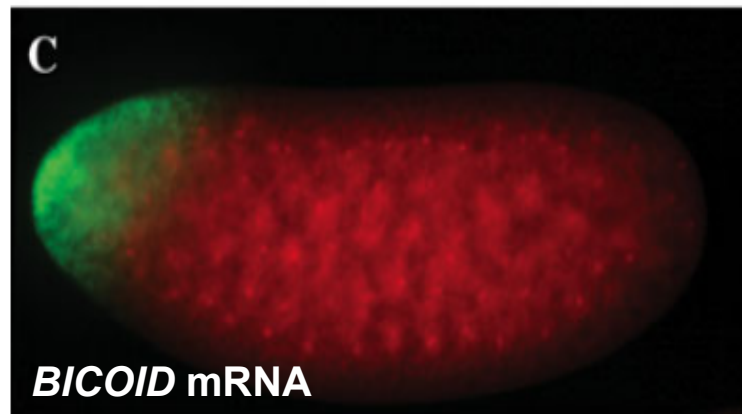
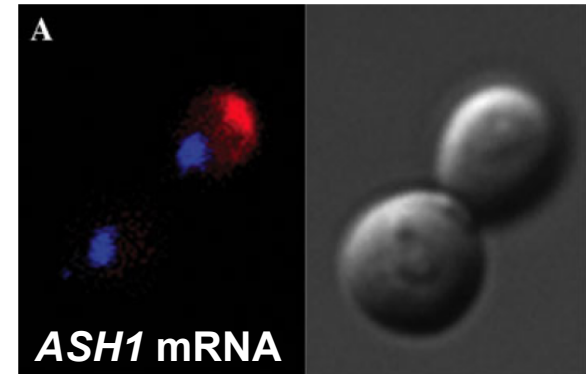

Význam PI

- Funkční význam specifických interakcí proteinů
  - Struktura chromatinu
  - Regulace transkripce
  - Lokalizace mRNA

Lokalizace mRNA

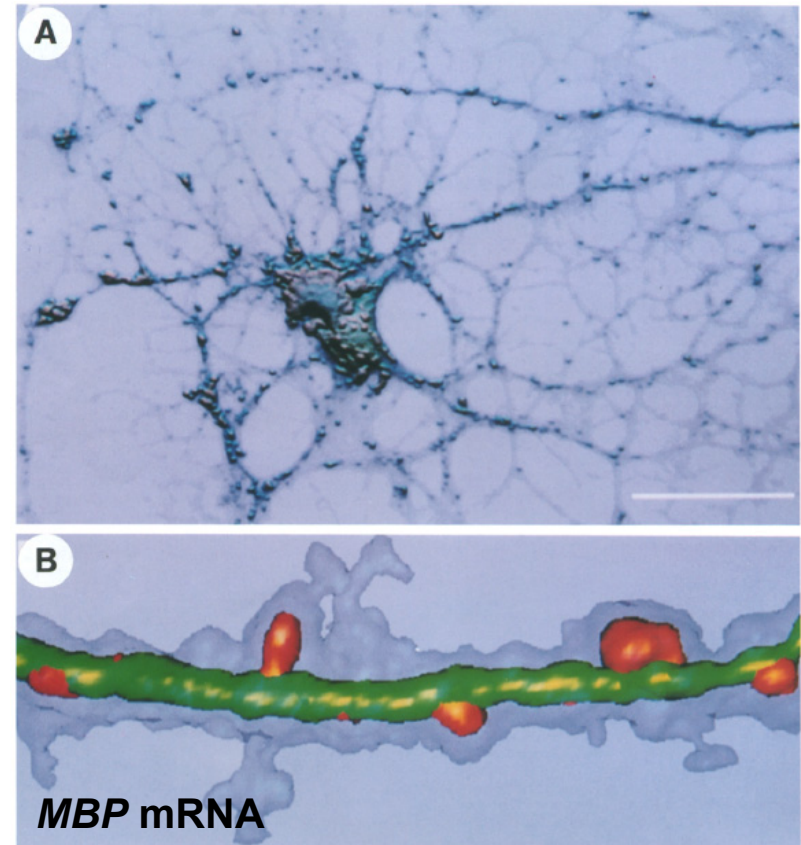
- Význam lokalizace mRNA
  - Lokalizace proteinového produktu genu v čase a místě
    - asymetrické dělení během vývoje
    - polarizace embrya

Shahbadian and Chartrand, 2012

Lokalizace mRNA

- **Role lokalizace mRNA**
  - Omezení exprese potenciálně toxických proteinů
    - lokalizace exprese mRNA pro **MYELIN BASIC PROTEIN (MBP)** do oblasti myelinizace nervových buněk

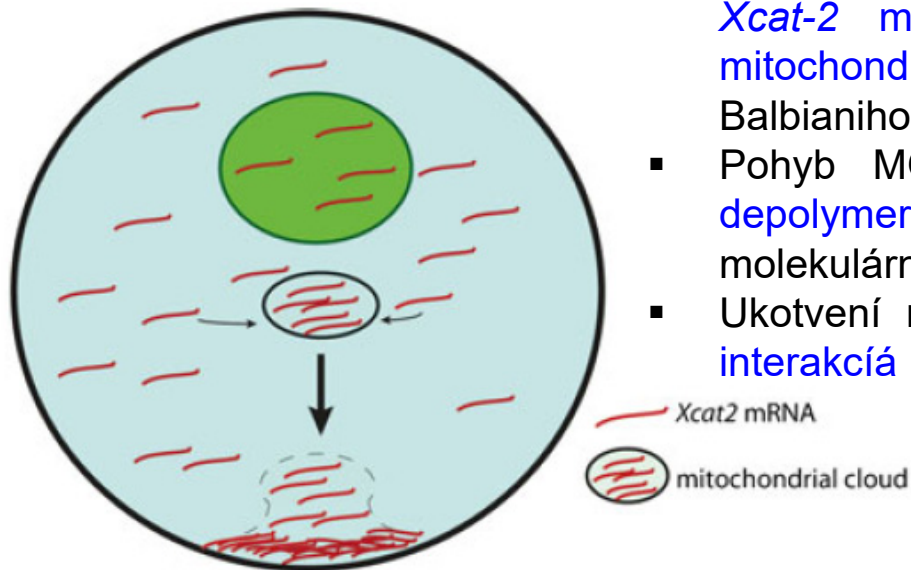

Ainger et al., 1993

Lokalizace mRNA

Mechanizmy

- **Difúze a ukotvení mRNA**

- Během ranné oogeneze u drápatky je *Xcat-2* mRNA lokalizována do tzv. mitochondriálního oblaku (MO, Balbianiho tělísko)
- Pohyb MO je částečně závislý na depolymerizaci mikrotubulů (tzv. molekulární motor)
- Ukotvení na vegetálním pólu je dáno interakcí MO s ER

Shahbadian and Chartrand, 2012

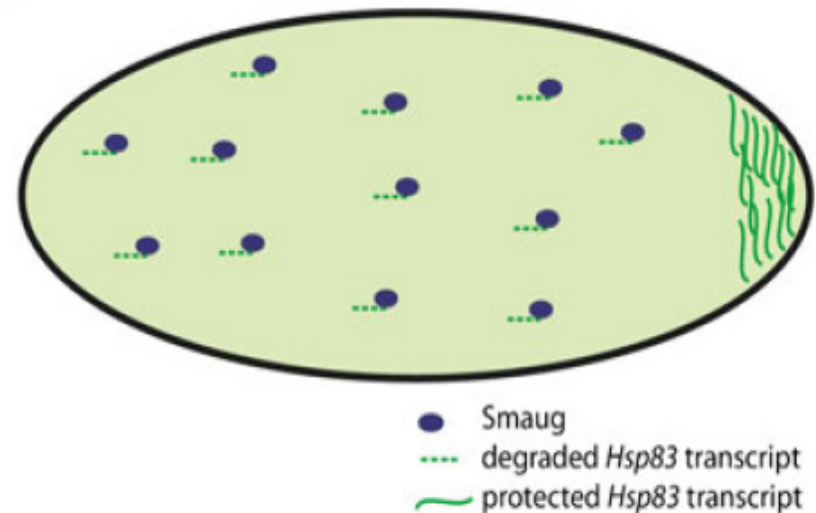
Lokalizace mRNA

Mechanizmy

Shahbadian and Chartrand, 2012

▪ Lokalizovaná degradace mRNA

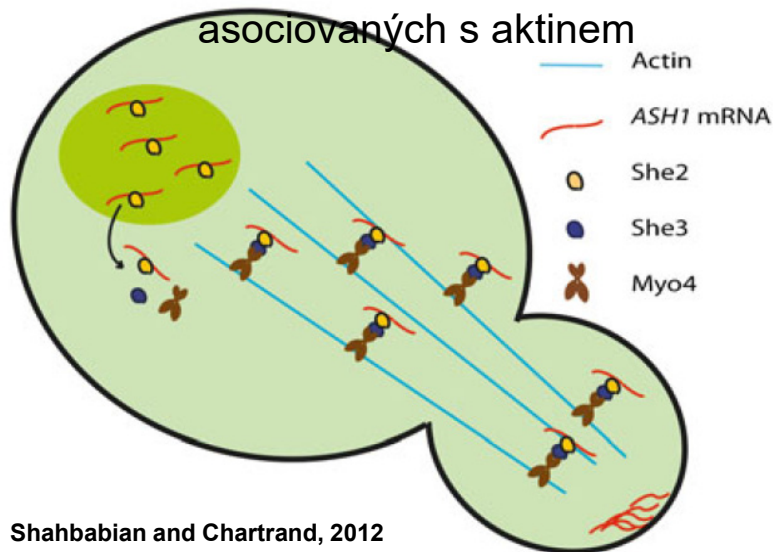
- V embryogenezi u *Drosophila m.* dochází k **polární lokalizaci *Hsp83* mRNA**, podobně jako *NANOS* mRNA
- *Hsp83* mRNA je lokalizována **v celém embryu**, zde je však **destabilizována prostřednictvím cis elementů** jak v 3'UTR (HDE), tak v kódující oblasti (HIE)
- **HIE elementy** jsou **rozpoznávány proteinem SMAUG**, který zprostředkovává **vazbu degračního komplexu CCR4/POP2/NOT**
- V oblasti **posteriočního pólu** je *Hsp83* mRNA **chráněna** před účinkem SMAUG tzv. **HPE elementem v 3'UTR**; mechanismus této ochrany je dosud neznámý

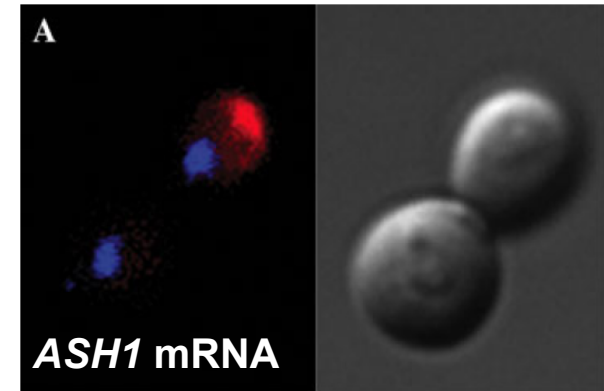
Lokalizace mRNA

Mechanismy

- **Aktivní transport mRNA**
  - Asymmetric Synthesis of HO1 (ASH1) je represor HO u *S. cerevisiae*; inhibice HO endonukleázy v dceřinných buňkách zabraňuje změně párovacího typu
  - ASH1 mRNA je aktivně transportována prostřednictvím „molekulárních motorů“ asociovaných s aktinem

Shahbabian and Chartrand, 2012

Shahbabian and Chartrand, 2012

- ASH1 mRNA obsahuje 4 cis elementy (3 v CDS a 1 ve 3'UTR), které jsou rozpoznávány RNA vazebným proteinem SHE2
- SHE2 umožňuje prostřednictvím SHE3 vazbu na „molekulární motor“, MYO4, který se váže na aktin a umožňuje transport ASH1 mRNA do dceřinné buňky

Význam PI

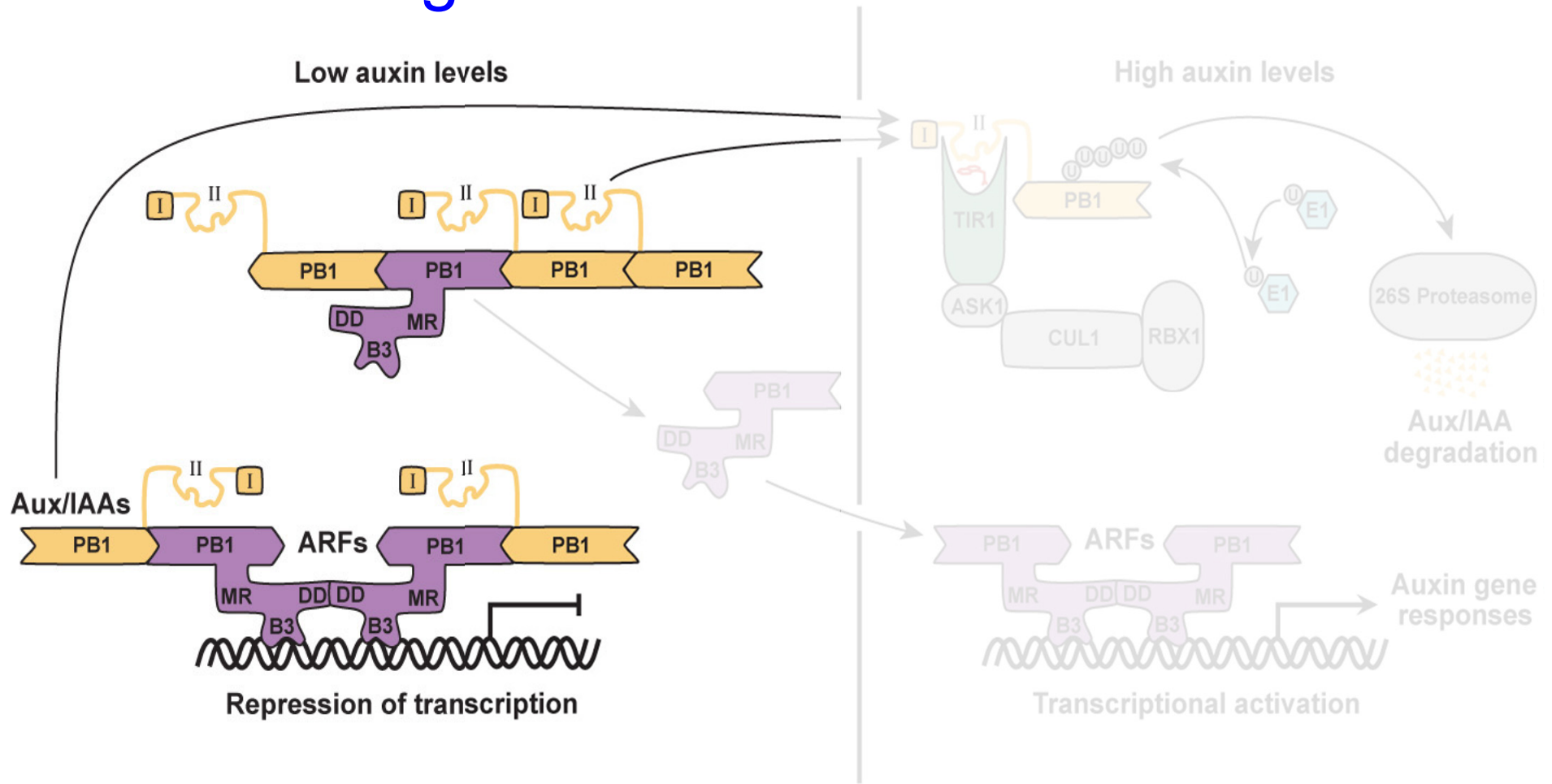
- Funkční význam specifických interakcí proteinů
  - Struktura chromatinu
  - Regulace transkripce
  - Lokalizace mRNA
  - Sestřih hnRNA

Význam PI

- Funkční význam specifických interakcí proteinů
  - Struktura chromatinu
  - Regulace transkripce
  - Lokalizace mRNA
  - Sestřih hnRNA
  - Stabilita proteinů

Auxinová signalizace

Jing and Strader, *Plant Structural Biology, Hormonal Regulations* (2018)

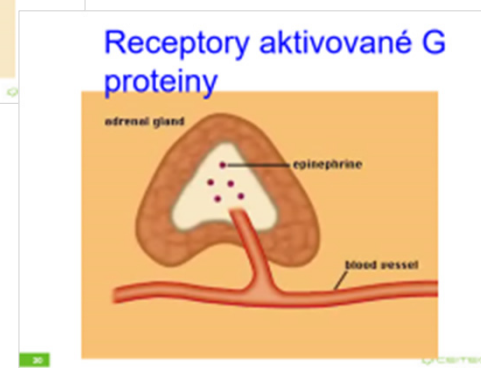
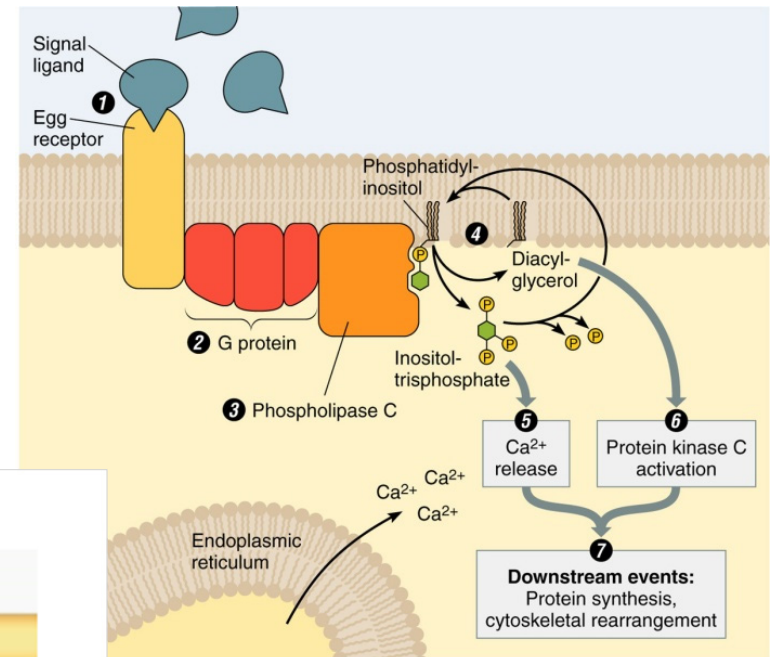
Význam PI

- Funkční význam specifických interakcí proteinů
  - Struktura chromatinu
  - Regulace transkripce
  - Lokalizace mRNA
  - Sestřih hnRNA
  - Stabilita proteinů
  - Přenos signálu

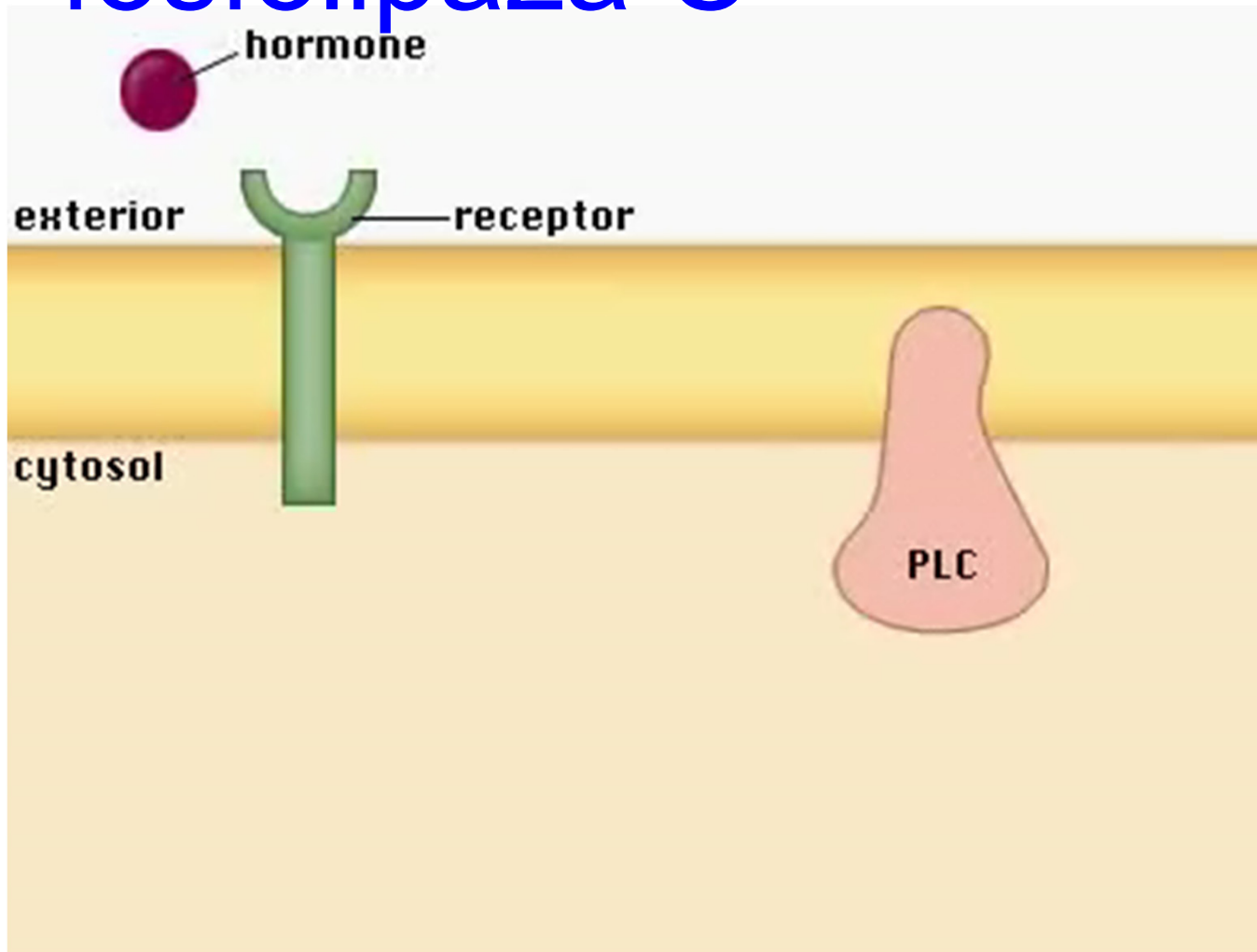
PI a přenos signálu

PI a přenos signálu

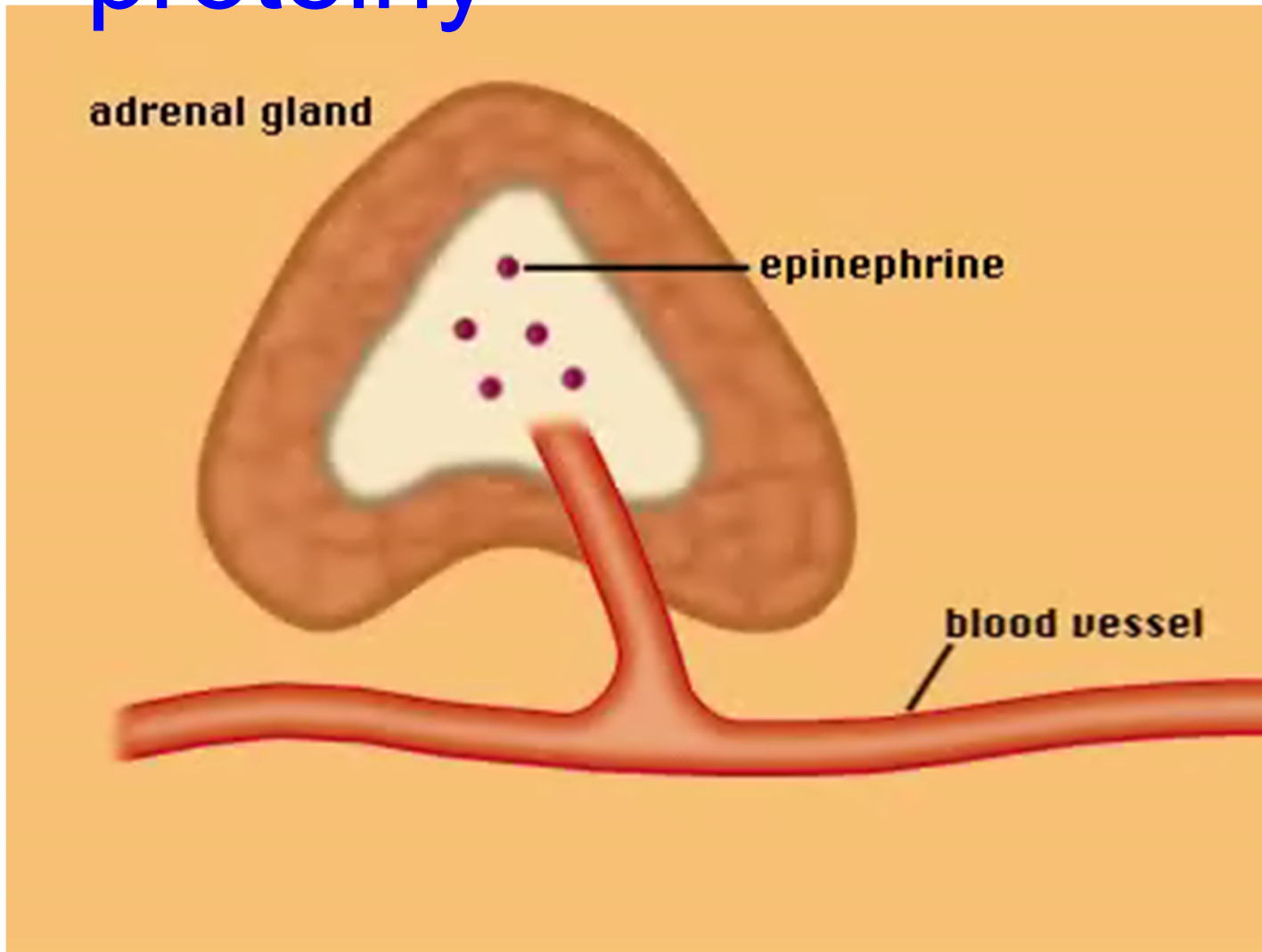
- prostřednictvím G proteinu a fosfolipasy C
- Signální kaskády využívající cAMP

Přenos signálu a fosfolipáza C

Receptory aktivované G proteiny

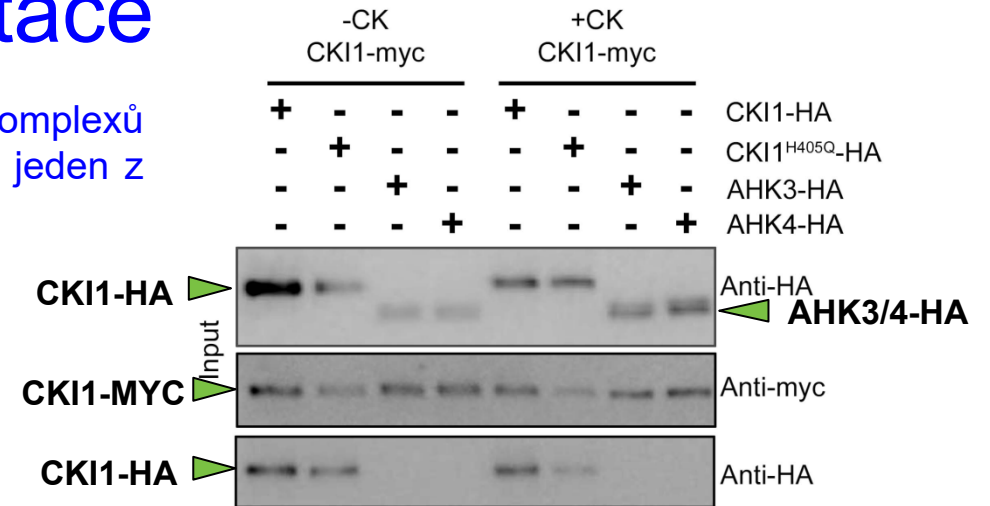
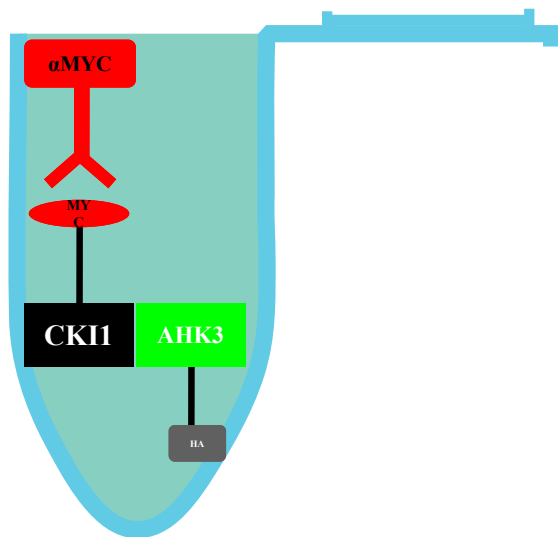
Osnova

- Funkční význam specifických interakcí proteinů v regulaci genové exprese
  - Struktura chromatinu
  - Regulace transkripce
  - Lokalizace mRNA
  - Stabilita mRNA
  - Stabilita proteinů
  - Přenos signálu
- Metody analýzy proteinových interakcí *in vivo*
  - Koimunoprecipitace

PI *in vivo*

Koimmunoprecipitace

- založena na izolaci **proteinových komplexů** pomocí **protilátek** rozpoznávajících **jeden z interagujících proteinů**

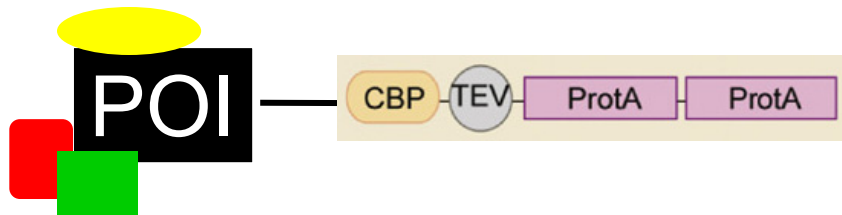
Osnova

- Funkční význam specifických interakcí proteinů v regulaci genové exprese
  - Struktura chromatinu
  - Regulace transkripce
  - Lokalizace mRNA
  - Stabilita mRNA
  - Stabilita proteinů
  - Přenos signálu
- Metody analýzy proteinových interakcí *in vivo*
  - Koimunoprecipitace
  - Tandemová afinitní purifikace (TAP-tag)

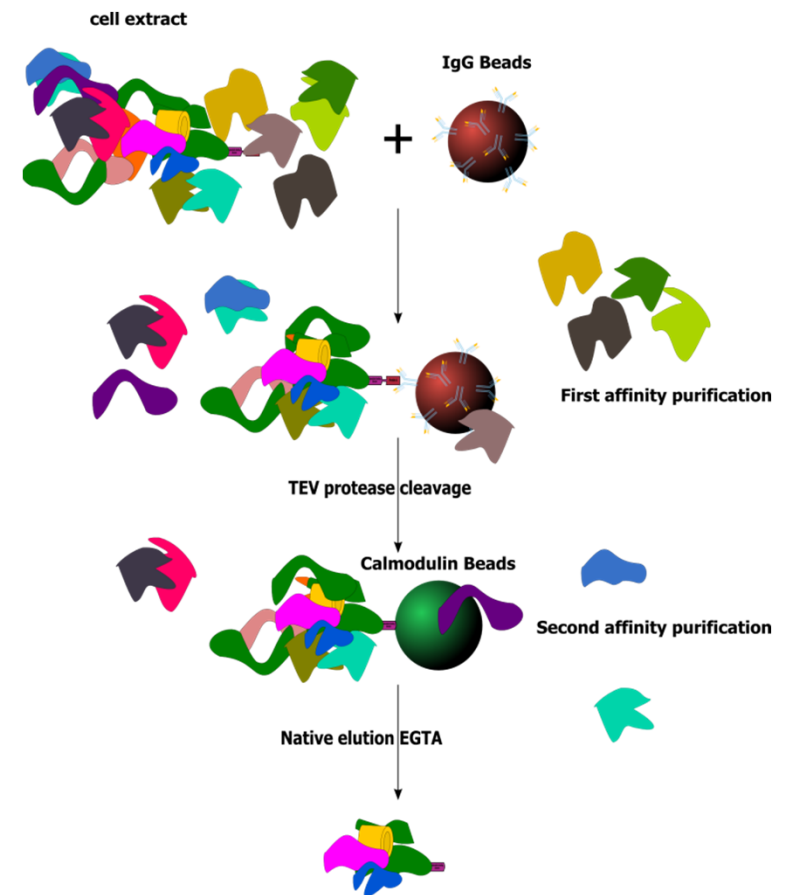
PI *in vivo*

Tandemová afinitní purifikace (TAP-tag)

- izolace proteinových komplexů pomocí rekombinantních proteinů, fúzovaných s dvěma různými vazebnými doménami

- calmodulin-binding protein (CBP)
- IgG vázající domény proteinu A (ProtA)
- místo rozpoznávané specifickou proteázou z TEV viru (tobacco etch virus)
- proteiny izolovaných komplexů jsou po rozdělení na 1D ELFO identifikovány pomocí MS
- výhodou je použití dvou nezávislých proteinových domén pro afinitní purifikaci a tedy velká specifita

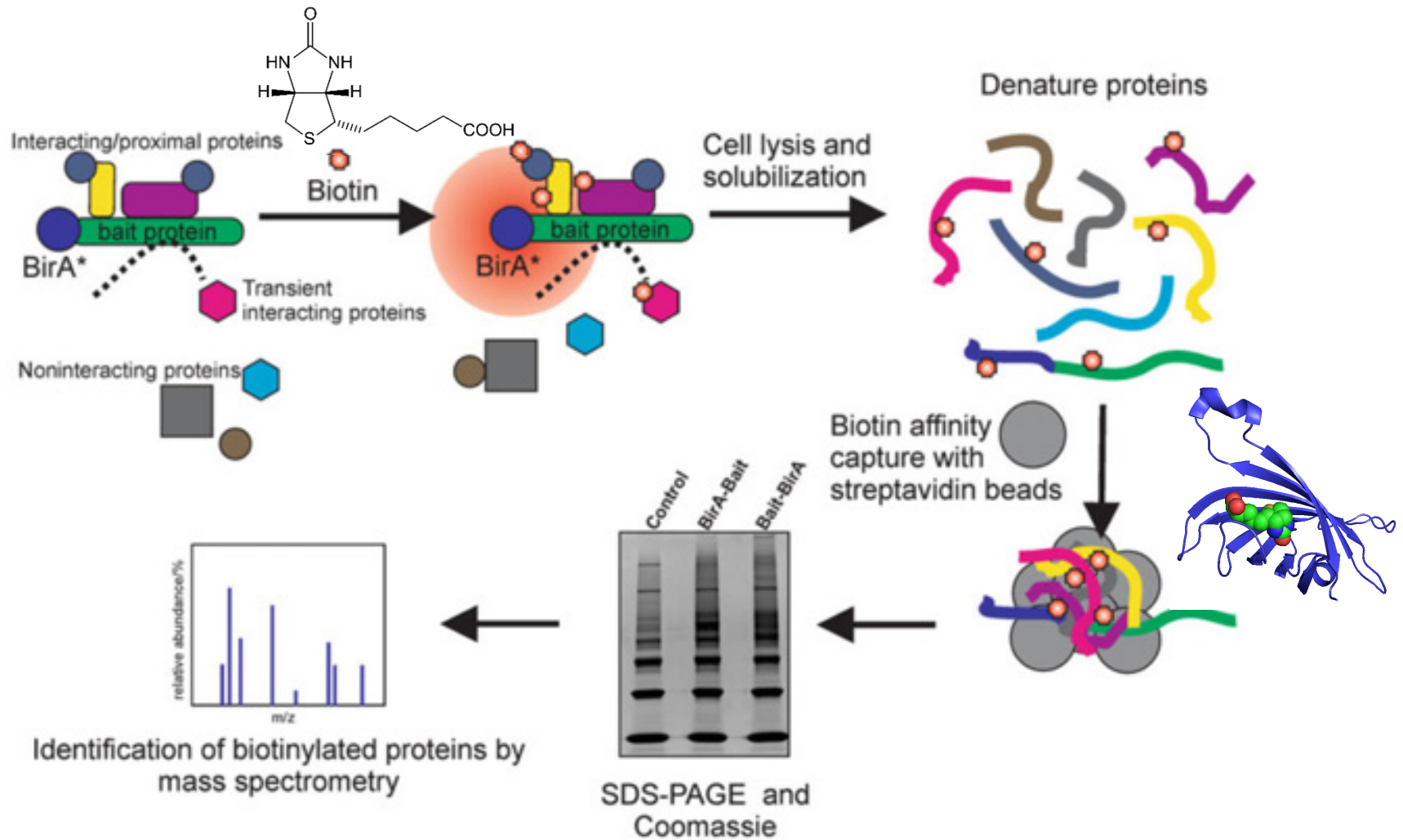

Osnova

- Funkční význam specifických interakcí proteinů v regulaci genové exprese
  - Struktura chromatinu
  - Regulace transkripce
  - Lokalizace mRNA
  - Stabilita proteinů
  - Přenos signálu
- Metody analýzy proteinových interakcí *in vivo*
  - Koimunoprecipitace
  - Tandemová afinitní purifikace (TAP-tag)
  - Blízkostní značení (proximity labeling)

PI *in vivo*

„Blízkoštní značení“ (proximity labeling)

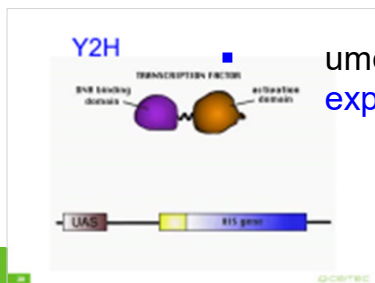
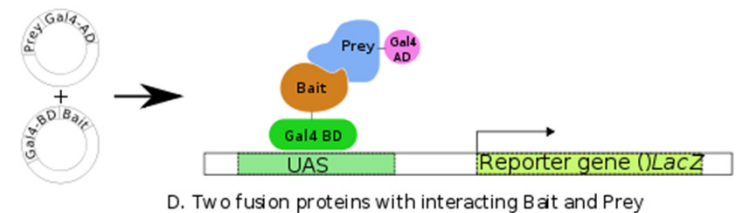
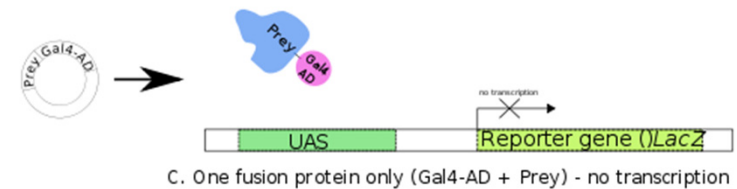
Osnova

- Funkční význam specifických interakcí proteinů v regulaci genové exprese
  - Struktura chromatinu
  - Regulace transkripce
  - Lokalizace mRNA
  - Stabilita proteinů
  - Přenos signálu
- Metody analýzy proteinových interakcí *in vivo*
  - Koimunoprecipitace
  - Tandemová afinitní purifikace (TAP-tag)
  - Blízkostní značení (proximity labeling)
  - Kvasinkový dvouhybridní test (Y2H)

PI *in vivo*

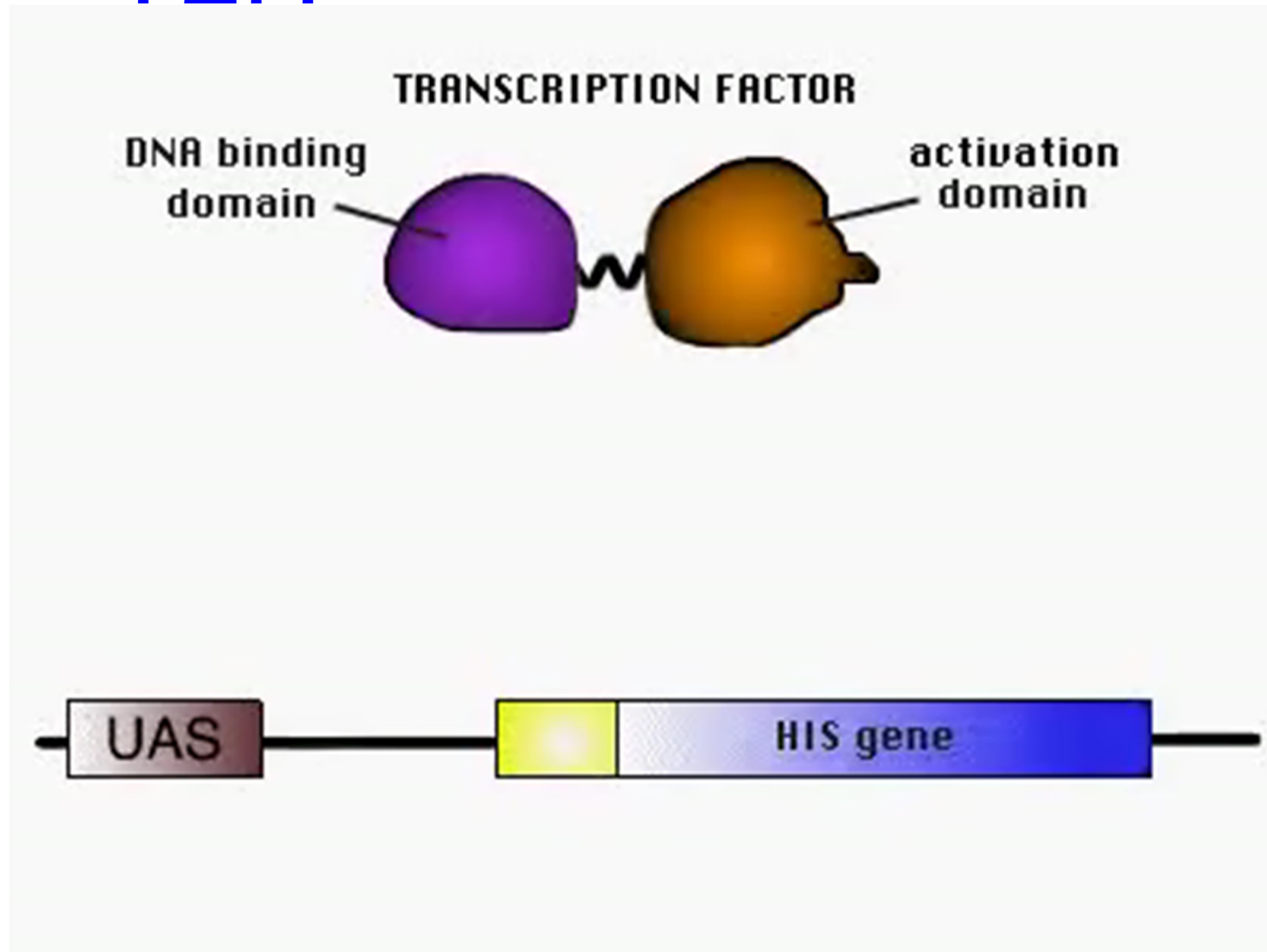
Dvouhybridní kvasinkový test (Y2H)

- izolace proteinových komplexů pomocí rekombinantních proteinů, každý z nich fúzovaný s částí transkripčního faktoru Gal4
  - jeden z proteinů (návnada, bait) fúzovaný s DNA vazebnou doménou Gal4 (Gal4-BD)
  - druhý z proteinů (kořist, prey) fúzovaný s aktivační doménou Gal4 (Gal4-AD)
- Interakce proteinů umožní rekonstituci vazebné domény s aktivační doménou a spuštění reportérového genu
- vizuální detekce (modré zbarvení, LacZ)
  - auxotrofní selekce (růst na médiu bez histidinu, His)

umožňuje vyhledávání interakčních partnerů v expresních knihovnách jednotlivých organismů

Y2H

Osnova

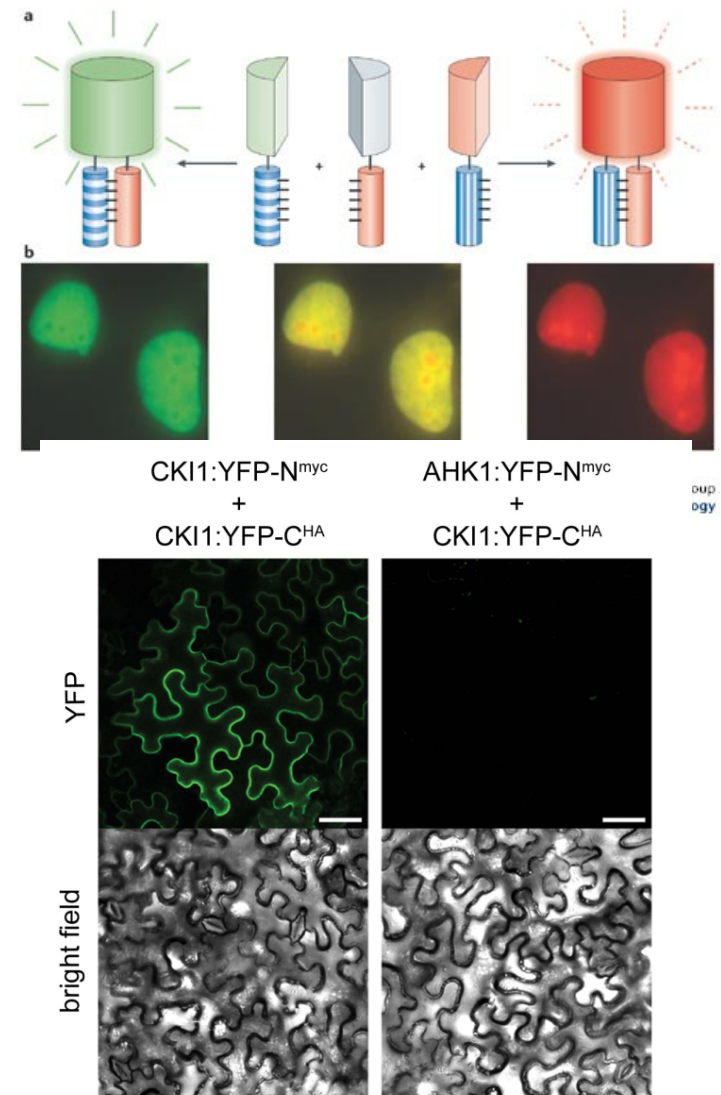
- Funkční význam specifických interakcí proteinů v regulaci genové exprese
  - Struktura chromatinu
  - Regulace transkripce
  - Lokalizace mRNA
  - Stabilita proteinů
  - Přenos signálu
- Metody analýzy proteinových interakcí *in vivo*
  - Koimunoprecipitace
  - Tandemová afinitní purifikace (TAP-tag)
  - Blízkostní značení (proximity labeling)
  - Kvasinkový dvouhybridní test (Y2H)
  - Bimolekulární fluorescenční komplementace (BiFC)

PI *in vivo*

bimolekulární fluorescenční komplementace (BiFC)

- Proteinová interakce je detekována na základě reasociace fluoreskujícího proteinu
  - každý z potenciálních interakčních partnerů je fúzován s jednou z podjednotek fluoreskujícího proteinu, např. YFP
  - při interakci dojde ke znovuobnovení fluorescence
- Kromě identifikace vlastní interakce umožňuje i lokalizovat interakci v buňce

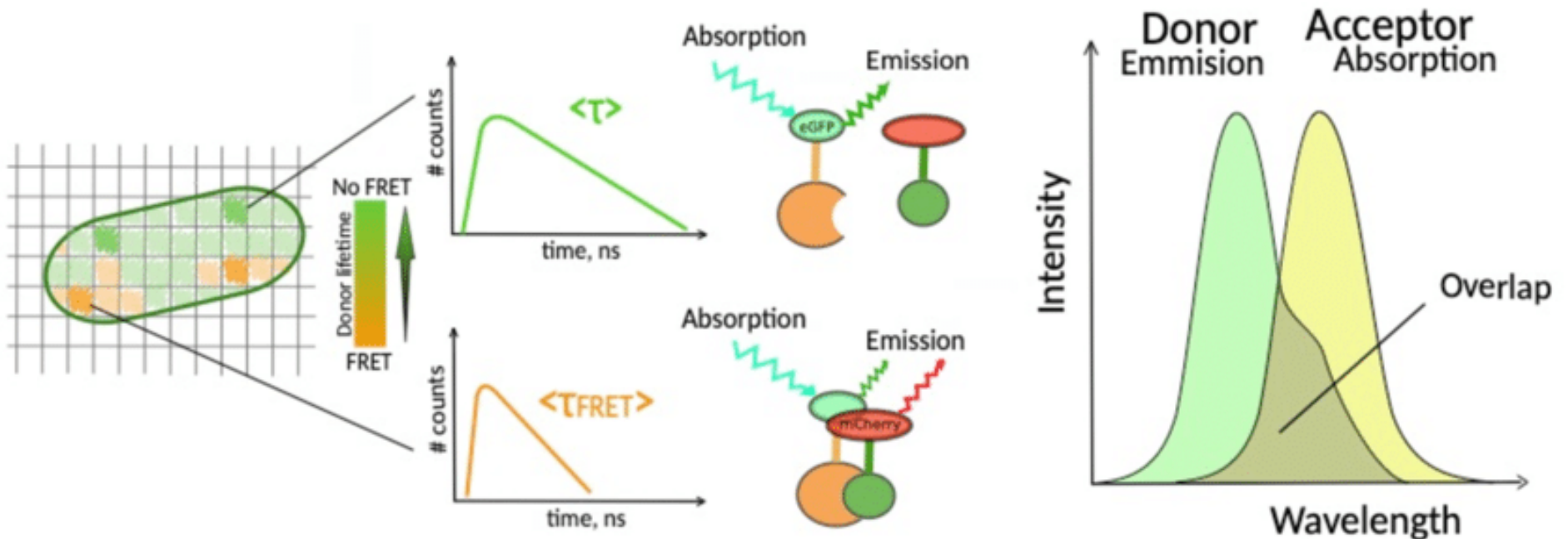

Osnova

- Funkční význam specifických interakcí proteinů v regulaci genové exprese
  - Struktura chromatinu
  - Regulace transkripce
  - Lokalizace mRNA
  - Stabilita proteinů
  - Přenos signálu
- Metody analýzy proteinových interakcí *in vivo*
  - Koimunoprecipitace
  - Tandemová afinitní purifikace (TAP-tag)
  - Blízkostní značení (proximity labeling)
  - Kvasinkový dvouhybridní test (Y2H)
  - Bimolekulární fluorescenční komplementace (BiFC)
  - FLIM/FRET

PI *in vivo*

FLIM/FRET (Fluorescence Lifetime
IMaging/Förster Resonance Energy Transfer)

Osnova

- Funkční význam specifických interakcí proteinů v regulaci genové exprese
  - Struktura chromatinu
  - Regulace transkripce
  - Lokalizace mRNA
  - Stabilita proteinů
  - Přenos signálu
- Metody analýzy proteinových interakcí *in vivo*
  - Koimunoprecipitace
  - Tandemová afinitní purifikace (TAP-tag)
  - Blízkostní značení (proximity labeling)
  - Kvasinkový dvouhybridní test (Y2H)
  - Bimolekulární fluorescenční komplementace (BiFC)
  - FLIM/FRET
  - Analýza zprostředkované membránové vazby (MeRA)

PI *in vivo*

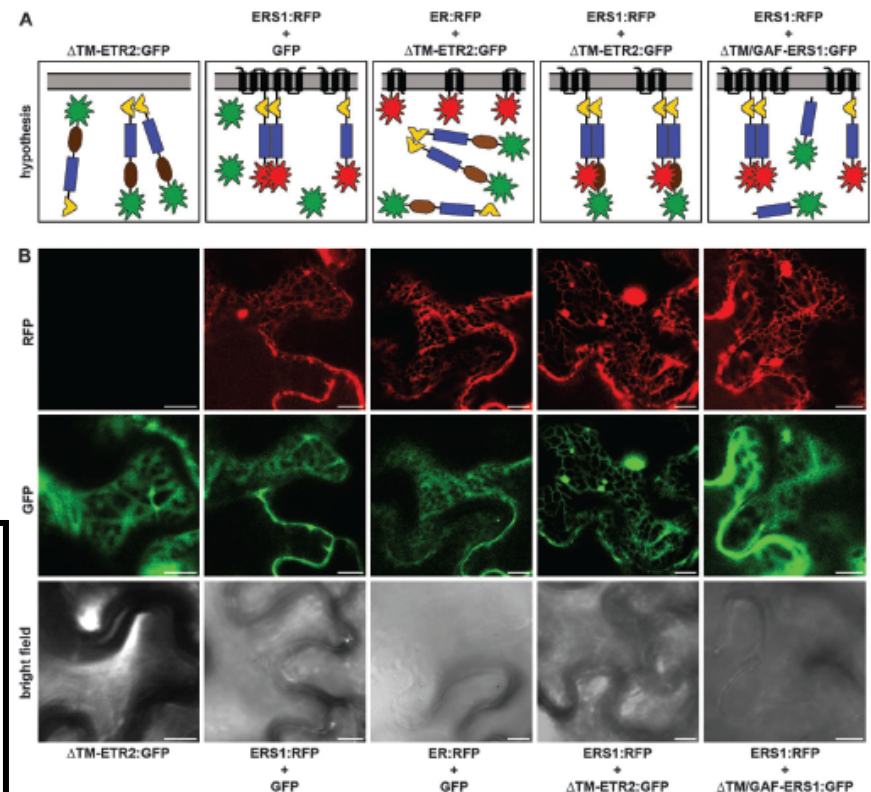
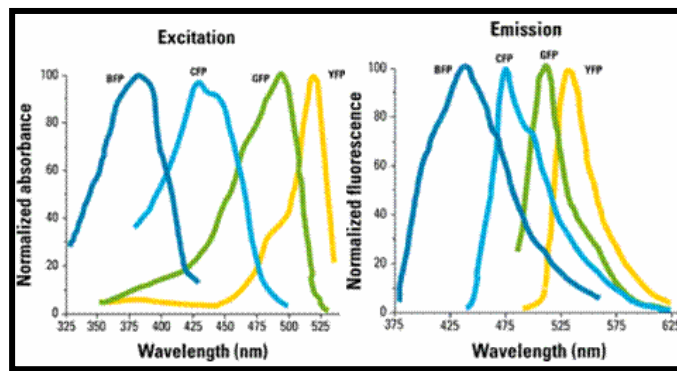
Analýza zprostředkované membránové vazby (MeRA)

- Umožňuje identifikaci interakcí cytoplazmatických proteinů s membránovými proteiny

membránový protein je fúzován s fluoreskujícím proteinem

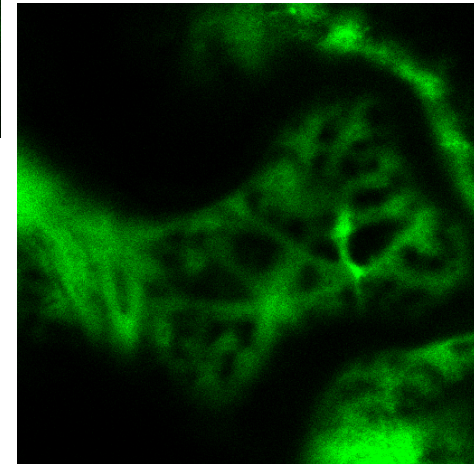
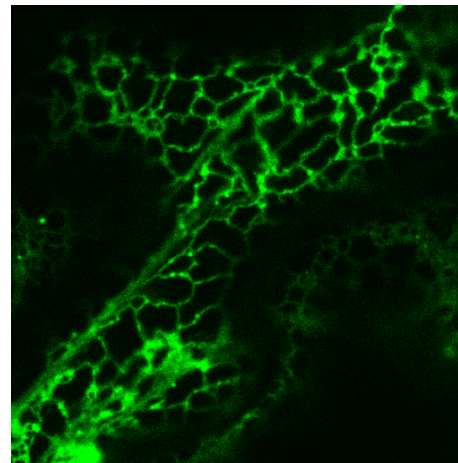
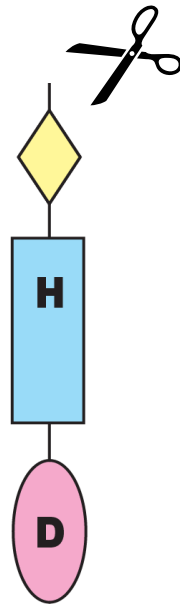
potenciální interakční partner je fúzován s jiným fluoreskujícím proteinem, lišícím se svým emisním spektrem

v případě interakce dojde ke změně lokalizace cytoplazmatického proteinu na membránu (kolokalizaci s membránovým proteinem)

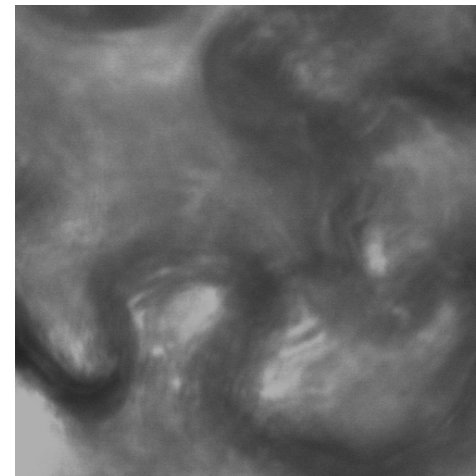
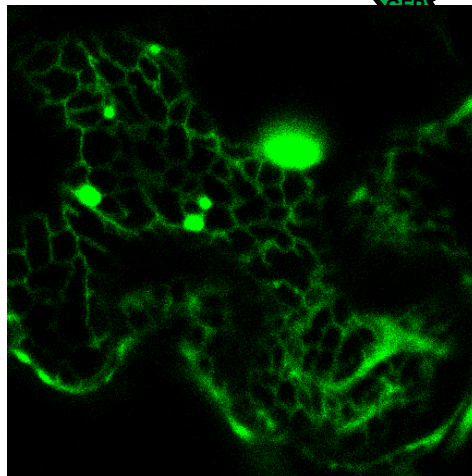
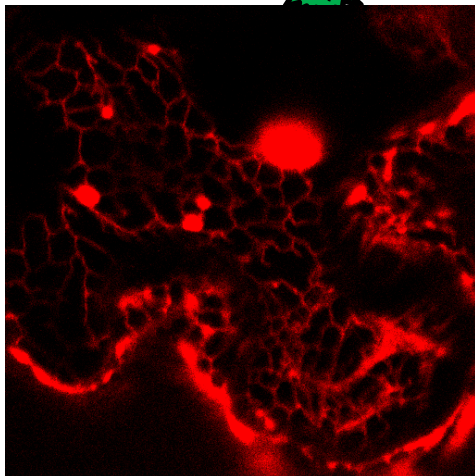
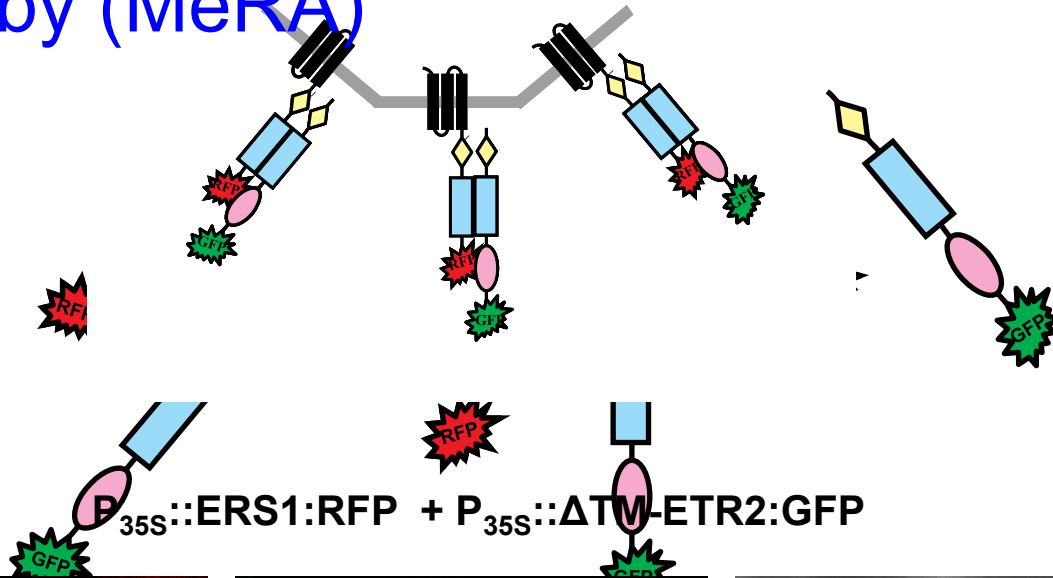
PI *in vivo*

Analýza zprostředkované membránové vazby (MeRA)

PI *in vivo*

Analýza zprostředkované membránové vazby (MeRA)

Klíčové koncepty

- Proteiny a jejich interakce jsou zásadním mechanismem regulace genové exprese
- Podílejí se na regulaci
  - Struktury chromatinu
  - Iniciaci transkripce
  - Lokalizaci mRNA
  - Zprostředkovávají regulaci genové exprese v odpovědi na různé typy signálů
- Proteinové interakce lze detekovat *in vivo* např. pomocí
  - Koimunoprecipitace
  - Tandemové afinitní purifikace (TAP-tag)
  - Kvasinkového dvouhybridního testu (Y2H)
  - Blízkostního značení
  - Bimolekulární fluorescenční komplementace (BiFC)
  - FLIM/FRET

Diskuse